

Tähtinen Johanna

VANHEMPIEN ASENTEET YLÄKOULUIKÄISTEN LASTENSA
PÄIHTEIDEN KÄYTTÖÖN

Hoitotyön koulutusohjelma
Hoitotyön suuntautumisvaihtoehto
2011

VANHEMPIEN ASEENTEET YLÄKOULUIKÄISTEN LASTENSA PÄIHTEIDEN KÄYTTÖÖN

Tähtinen Johanna
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala Rauma
Hoitotyön koulutusohjelma
Tammikuu 2011
Pirilä Ritva
Sivumäärä: 38
Liitteitä: 2

Asiasanat: päihteet, asenteet, yläkouluikäiset, vanhemmat.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää vanhempien käsityksiä ja asenteita yläkouluikäisten lastensa päihteiden käytöstä. Tavoitteena oli tuottaa ajankohtaista tietoa peruskoulun henkilöstölle, jonka avulla nuorten päihteiden käyttöön voitaisiin vähentävästi vaikuttaa. Tutkittua tietoa voidaan hyödyntää vanhempainilloissa, joissa käsitellään koululaisten päihteiden käyttöä ja vanhempien vastuuta heidän kasvatustehtävässään. Tutkimuksen aiheita ehdotettiin Rauman kaupungin terveystoimesta.

Tutkimuksessa käytettiin määrällistä eli kvantitatiivista tutkimusstrategiaa. Tutkimusaineisto kerättiin kyselylomaketta käyttäen. Kyselylomake sisälsi monivalintakysymyksiä, joista vastaaja rastitti yhden mielestään parhaiten kuvaavan vaihtoehdon. Tutkimuksen kohderyhmäksi valittiin yhden Rauman peruskoulun luokkien 7.-9. opilaiden vanhemmat. Kyselylomake jaettiin 423 vanhemmalle, joista 233 vastasi. Vastausprosentti oli 55. Aineisto kerättiin syyskuusta lokakuuhun 2010. Aineisto analysoitiin tilastollisesti ja tulokset esitettiin graafisia taulukoita käyttäen.

Tulosten mukaan yli puolet vastanneista vanhemmista ei pitänyt lastensa päihdekokeiluja ajankohtaisena. Suurin osa vastanneista ilmoitti, etteivät he hyväksyneet lastensa alkoholikokeiluja. Kuusi prosenttia hyväksyi lastensa alkoholinkäytön vanhempien seurassa. Lähes kaikki olivat sitä mieltä, etteivät lasten tupakkakokeilut ole leet sallittuja ja vain yksi prosentti salli säännöllisen tupakoinnin. Vanhemmista suurin osa ei uskonut lastensa kokeilleen alkoholia tai tupakkaa. Vastaajien mukaan lapset saivat alkoholia ja tupakkaa yleisimmin kavereiltaan. Kukaan vanhemmista ei hyväksynyt lapsensa lääkkeiden käyttöä päihtymistarkoituksessa tai teknisten liuotimien ja huumeiden kokeilua. He eivät myöskään uskoneet lastensa kokeilleen näitä päihteitä. Mielenkiintoinen ja hyödyllinen jatkotutkimusaihe olisi selvittää yläkouluisten päihteidenkäyttöä ja heidän vanhempiensa käsityksiä siitä samaan aikaan.

PARENTAL ATTITUDES TO THEIR UPPER LEVEL OF COMPREHENSIVE SCHOOL-AGED CHILDREN'S INTOXICANT USAGE

Tähtinen, Johanna

Satakunta University of Applied Sciences

Faculty of Social Services and Health Care Rauma

Degree Programme in Nursing

January 2011

Pirilä Ritva

Number of pages: 38

Appendices: 2

Key words: intoxicants, attitudes, pupils in the upper level of comprehensive school, parents.

The purpose of this thesis was to study parental conceptions and attitudes according to their upper level of comprehensive school-aged children's intoxicant use. The purpose was to produce current information to the personnel of comprehensive school, whereby youths' intoxicant use could be reduced. The gathered information can be exploited in parents' nights, in which youths' intoxicant usage and parents' responsibilities are discussed. The topic of the thesis was suggested by the department of health care of the town of Rauma.

The study was conducted by using the quantitative research method. The study material was collected by using a questionnaire. The questionnaire contained multiple-choice questions, in which the recipients were asked to tick the alternative they considered best. The parents of the pupils of one of the upper level of comprehensive schools in Rauma were chosen as the target group of the study. The questionnaire was given to 423 parents, of whom 233 filled it. Response rate was 55. The data were collected during September-November 2010. The data were analyzed statistically, and the results were presented by using graphic tables.

According to the results, more than half of the parents who filled the questionnaire did not consider their children's intoxicant experiments current. The majority of the respondents reported that they do not accept their children's alcohol experiments. Six per cent of the respondents approved of their children's drinking in the company of their parents. Nearly all respondents disapproved children's smoking – only one per cent allowed regular smoking. The majority of parents did not believe their children had tried alcohol or smoking. According to the respondents, children get alcohol and cigarettes mostly from their friends. None of the parents approved of their children's usage of technical solvents, drugs, or pharmaceuticals in the purpose of becoming intoxicated. Neither did they think that their children had tried these intoxicants. It would be interesting and useful to further study the intoxicant usage of pupils at the upper level of comprehensive school, as well as their parents' conceptions of the matter simultaneously.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	ASENTEET.....	6
3	PÄIHTEET.....	8
4	YLÄKOULULAISTEN PÄIHTEIDEN KÄYTTÖ RAUMALLA	12
5	VANHEMPIEN ASENTEET YLÄKOULULAISTEN PÄIHTEIDEN KÄYTTÖÖN.....	13
6	TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSONGELMAT ...	16
7	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	16
	7.1 Kyselylomakkeen laadinta	17
	7.2 Aineiston keruu.....	18
	7.3 Aineiston analyysi.....	20
8	TUTKIMUKSEN TULOKSET	21
	8.1 Tutkimukseen osallistuneet ja heidän taustatietonsa	21
	8.2 Vanhempien arvio yläkouluikäisten päihteiden käytöstä	23
	8.3 Vanhempien asenteet yläkouluikäisten päihdekokeiluihin.....	26
	8.4 Vanhempien arvio yläkouluikäisten päihteiden hankintatavoista	27
9	POHDINTA.....	28
	9.1 Tulosten tarkastelu ja pohdinta	28
	9.2 Tutkimuksen luotettavuus.....	30
	9.3 Tutkimuksen eettisyys	32
	9.4 Jatkotutkimusaiheet	34
	LÄHTEET.....	36
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Nuorten päihteiden käyttöön voidaan liittää käsitteet riskitekijät ja suojaavat tekijät. Riskitekijöiksi kutsutaan tekijöitä, jotka ovat yhteydessä nuoren suurempaan todennäköisyyteen käyttää päihteitä. Riskitekijät voivat olla geneettisiä, nuoren persoonallisuuden kuuluvia ominaisuuksia, lapsuuden perheeseen ja sen toimintakykyyn liittyviä tai erilaisia muita ympäristötekijöitä. Näillä tekijöillä on nuorelle erilainen merkitys eri ikä- ja kehitysvaiheissa. Suojaavia tekijöitä ovat puolestaan ne tekijät, joiden on todettu olevan yhteydessä nuoren pienempään todennäköisyyteen käyttää päihteitä. Päihdehäiriöiltä suojaavina tekijöinä pidetään erityisesti tiettyjä perhetekijöitä. Riittävän vahva vanhemmuus edellyttää selkeitä perheen sisäisiä käyttäytymissääntöjä esimerkiksi läksyjen ja nukkumaanmenon suhteen, lasten vapaa-ajan käytön valvontaa ja tutustumista nuoren kaveripiiriin, nuoren riittävän läheistä suhdetta vanhempiin sekä toimivaa keskusteluyhteyttä nuoren ja vanhemman välillä. Päihdeongelmien riskiä pienentää myös nuoren ja perheen yhteneväinen ei-ihannoiva suhtautuminen päihteiden käyttöön ja vanhempien selkeä viesti nuorelle päihteiden käyttöä vastaan. (Aalto-Setälä, Marttunen & Pelkonen 2003, 10–12.)

Asenteilla tarkoitetaan henkilön myönteistä tai kielteistä suhtautumista asioihin tai asiakokonaisuuksiin. Tiedollisen aineksen lisäksi asenteissa on mukana runsaasti tunnekomponentteja, mieltymyksiä, sympatiaa ja antipatiaa, uskoa ja epäilyksiä. Asenteiden kehittyminen on tiiviisti yhteydessä henkilön omiin elämäkokemuksiin, perheen arvomaailmaan ja ympäröivään kulttuuriin. (Seppä 2003, 91.)

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää vanhempien käsityksiä ja asenteita yläkouluikäisten lastensa päihteiden käytöstä. Opinnäytetyön aiheita ehdotettiin Rauman kaupungin terveystoimesta, koska Raumalla on selvitetty laajasti koululaisten ja opiskelijoiden päihteiden käyttöä ja niissä tutkimuksissa selvitettiin myös tutkimukseen osallistuneiden käsityksiä siitä, hyväksyvätkö vanhemmat heidän päihteiden käyttönsä. (Laaksonen 2007; Pohjalainen 2008; Saarela 2008; Tervonen 2008.)

Opinnäytetyön aiheen valintaan vaikutti kiinnostus nuorista ja heidän päihteiden käytöstään. Lisäksi aihe tuntui opinnäytetyöntekijän mielestä erittäin ajankohtaiselta ja

sitä on aiemmin tutkittu vähän. Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää vanhempien suhtautumista lastensa päihteiden käyttöön. Tavoitteena oli tuottaa ajankohtaista tietoa peruskoulun henkilöstölle, jonka avulla nuorten päihteiden käyttöön voitaisiin vähentävästi vaikuttaa. Tutkittua tietoa voidaan hyödyntää vanhempainilloissa, joissa käsitellään koululaisten päihteiden käyttöä ja vanhempien vastuuta heidän kasvatustehtävässään.

2 ASEENTEET

Asenne on yksi sosiaalipsykologian tärkeimmistä käsitteistä. Asenteella tarkoitetaan yksilön kehittämää melko yhtenäistä ajattelu-, tuntemis- ja toimintatapumusta suhtautumisessa tiettyyn kohteeseen. Asenne liittyy ajatteluun, tunteisiin ja toimintaan. Asenne on määritelty yhä useammin sellaisen kohteen arvioinniksi, josta yksilöllä on jokin käsitys. Tämä käsitys voi olla varsin niukka ja epämääräinen. (Lahikainen & Pirttilä-Backman 2004, 90.)

Asenteiden katsotaan olevan arvioita, jotka osoittavat ihmisen orientoitumista johonkin kohteeseen. Ihmiset ovat taipuvaisia arvioimaan ihmisiä, ryhmiä, sosiaalisia asioita tai yleensä ympäristössä tapahtuvia asioita. Kaikilla asenteilla on siis kohde, referentti. Referentit voivat olla spesifejä (esim. oma opettaja) tai yleisiä (esim. suomalaiset) sekä konkreettisia (esim. koulukirja) tai abstrakteja (esim. vieraskieli). (Laine 2005, 90.) Ihmisillä on asenteita myös heitä itseään ja omaa käyttäytymistään kohtaan (Lahikainen & Pirttilä-Backman 2004, 90).

Asenteiden esiin tuleminen ei ole yleensä hyvin tiedostettua. Kyseessä on arviointiin perustuva luokittelukäyttäytyminen, jossa on mukana sen verran kognitiivista aktiivisuutta, että prosessi automaattisesti käynnistyy jonkin kohteen tullessa tietoisuuteen. (Laine 2005, 90.) Asenteilla on myös suunta ja voimakkuus, jotka vaihtelevat myönteisistä kielteisiin. Usein ajatellaan, että asenne on yksinomaan joko kielteinen, neutraali tai myönteinen. Arvio melkein mistä tahansa kohteesta on usein jossain määrin ristiriitainen, sillä asioista löytyy aina sekä myönteisiä että kielteisiä puolia. Näin

asennetta voidaan pitää jonkinlaisena arvioiden keskiarvona. Asenne vaihtelee usein tilanteen mukaan. (Lahikainen & Pirttilä-Backman 2004, 90.)

Myönteinen asenne merkitsee yleensä sitä, että haluaa lähestyä kohdetta. Kielteinen taas sitä, että haluaa välttää kohdetta. Lähestymisellä tarkoitetaan esimerkiksi kiinnostumista ja asiasta selvää ottamista. Torjunta ja kiinnostuksen puute puolestaan ovat välttämiskäyttäytymistä. Asenteilla ja käyttäytymisellä on siis yhteyttä toisiinsa, mutta kyseessä on lähinnä suuntaa antava yhteys. Jokaisessa toimintatilanteessa vaikuttavat monet tekijät, eivät vain asenteet. (Lahikainen & Pirttilä-Backman 2004, 91.)

Asenteet auttavat selittämään ja ymmärtämään maailmaa. Ne tarjoavat tavan hallita asioita. Asioiden jakaminen hyviin ja pahoihin antaa yksinkertaisen kartan toiminnalle, mutta estää huomaamasta asioiden monipuolisuutta. Joskus tiettyjä asenteita esitetään vain saadakseen itselle jotakin hyötyä esimerkiksi sosiaalista hyväksyntää keskustelukumppaneilta. Asenteiden kautta voidaan kertoa muille, mitä arvostaa. (Lahikainen & Pirttilä-Backman 2004, 91.) Jos asenteen kohde on tärkeä henkilölle, kohteen arviointi tuottaa hänelle helposti emotionaalisen reaktion (Laine 2005, 90). Asenteilla voi olla lisäksi minää suojelevia tehtäviä (Lahikainen & Pirttilä-Backman 2004, 92).

Asenteet syntyvät arkisessa vuorovaikutuksessa, toisten kertoman ja itse koetun pohjalta. Mikäli henkilö saa jostakin asiasta ainoastaan kielteistä palautetta, alkaa hän helposti itsekkin arvioida asiaa negatiivisesti. Toisaalta jatkuvien myönteisten palautteiden kautta saattaa asia muuttua vähitellen mieleiseksi. Kognitiivisen dissonanssin teorian mukaan ihminen pyrkii välttämään ristiriitaisia asenteita. Ne saavat aikaan epämukavan olon ja siksi tällaisista tilanteista pyritään eroon. (Lahikainen & Pirttilä-Backman 2004, 92.)

3 PÄIHTEET

Päihteillä tarkoitetaan laajassa merkityksessä sekä laillisia että laittomia päihdyttäviä aineita (Kylmänen 2005, 25). Päihdehuoltolaki (1986/41) määrittelee päihteen alkoholijuomaksi sekä muuksi päihtymistarkoituksessa käytettäväksi aineeksi. Päihde on myös yleisnimike kaikille kemiallisille aineille, jotka elimistöön joutuessaan aiheuttavat päihtymyksen tunteen ja/tai humalatilán (Dahl & Hirschovits 2005, 5). Suomessa päihteisiin luetaan tupakka, alkoholi, huumausaineet ja tekniset liuottimet. Omana ryhmänä on lisäksi päihteiden sekakäyttö. (Kylmänen 2005, 25.)

Päihteen vaikutus nuoreen on hyvin yksilöllistä ja riippuu monesta eri tekijästä (Aalto-Setälä ym. 2003, 4). Päihteiden aiheuttama vaikutus riippuu käytetystä aineesta, käyttötavasta, määrästä, käyttöajasta, käyttöympäristöstä, käyttäjän persoonallisuustekijöistä ja yleis-tilasta, iästä sekä kehon koosta (Kylmänen 2005, 25). Päihteen käyttäminen käsitetään toimintana, jossa esimerkiksi päihdettä juodaan, pureskellaan, niellään, imetään, nuuskataan, imeytetään limakalvoilta, hengitetään sisään, poltetaan tai pistetään injektioneulalla ihon alle, lihakseen tai suoneen (Koistinen, Ruuskanen & Surakka 2004, 338).

Sana alkoholi tulee kemiallisesti vaikuttavasta aineesta etyylialkoholi eli etanoli (Lehtinen & Lehtinen 2007, 119). Alkoholi on käymisen avulla sokeri- ja tärkkelyspitoista kasveista valmistettavaa vesiliukoista, väritöntä nestettä, joka imeytyy nopeasti ruoansulatuskanavasta leviten kaikkiin kudoksiin (Dahl & Hirschovits 2005, 130). Farmakologisesti alkoholi luokitellaan lamaavaksi lääkeaineeksi (Kiianmaa 2003, 120). Alkoholia käytetään muun muassa sen mielihyvää tuottavien, rentouttavien, jännitystä poistavien ja estoja laukaisevien ominaisuuksien takia. Humalalla tarkoitetaan alkoholin käyttäytymistä, suorituskykyä ja mielentilaa muuttavia vaikutuksia. (Havio, Inkinen & Partanen 2008, 70.)

Tupakkaa valmistetaan Nicotiana-kasvilajin kuivatuista lehdistä (Dahl & Hirschovits 2005, 123). Se sisältää yli 4000:ta erilaista kemiallista yhdistettä, joista tunnetuimpia ovat terva, hiilimonoksidi eli häkä sekä nikotiini (Pietilä 2003, 419). Nikotiini imeytyy verenkiertoon ja kulkeutuu aivoihin sekunneissa. Tupakalla on sekä kiihdyttäviä,

että rauhoittavia vaikutuksia. (Dahl & Hirschovits 2005, 124.) Näitä ovat esimerkiksi mielihyvä, rentoutuminen, rauhoittava vaikutus, väsymyksen poistaminen, tarkkaavaisuuden ja keskittymisen parantuminen sekä tuskaisuuden vähentyminen (Ahtee 2003, 132; Pietilä 2003, 419). Pitkään jatkunut tupakointi lisää riskiä sairastua moiniin vakaviin sairauksiin kuten esimerkiksi erilaisiin syöpiin sekä keuhkojen ja verenkiertoelinten sairauksiin (Lehtinen & Lehtinen 2007, 111). Tupakkatuotteita ovat savukkeet, sikarit, purutupakat ja nuuska (Dahl & Hirschovits 2005, 123).

Imppauksella tarkoitetaan haihtuvien aineiden kuten teknisten liuottimien ja neste-kaasujen, haistelua ja hengittämistä päihtymistarkoituksessa (Kivistö & Hoppu 2003, 490). Impattavia aineita ovat esimerkiksi liimat, tinneri, tolueeni, kynsilakanpoistoa-aine, aerosolit (hiuslakat, spraymaalit), butaani (aerosolien ponnekaasu, tupakansy-tyttimien polttoaine), bensiini ja ilokaasu (Dahl & Hirschovits 2005, 109). Aineita impataan suoraan pakkauksesta tai säiliöstä, aineeseen kastetusta rätistä tai muovipussista, johon on pantu ainetta (Kivistö & Hoppu 2003, 491). Hengitetty liuotinpito-ainen ilma imeytyy limakalvojen ja keuhkojen kautta verenkiertoon ja edelleen muun muassa aivoihin (Dahl & Hirschovits 2005, 109). Vaikutukset tuntuvat parissa minuutissa ja kestävät yhden imppauskerran (esimerkiksi 15–20 syvää hengenvetoa) jälkeen kymmeniä minuutteja (Kivistö & Hoppu 2003, 491). Fyysisiä vaikutuksia ovat huonovointisuus, aivastelu ja yskiminen, huokuva kävely, hitaat refleksit ja valonarkuus (Sairanen 2005). Myös harhaluuloja ja näkö- tai kuulohallusinaatioita voi esiintyä. Koska vaikutukset ovat lyhytaikaisia, imppaus toistetaan tyypillisesti useita kertoja, jolloin vaikutukset voivat kestää useita tunteja. (Kivistö & Hoppu 2003, 491.) Imppausta esiintyy yleensä alueittain nuorisoryhmissä tai jengeissä epidemianomaisesti (Dahl & Hirschovits 2005, 109).

Periaatteessa mitä tahansa psykoaktiivista lääkeainetta voidaan käyttää päihteenä (Holopainen 2003, 446). Yleensä lääkkeitä haetaan lievitystä psyykkisiin ongelmiin ja sairauksiin (Dahl & Hirschovits 2005, 79). Suun kautta otettavaksi tarkoitettua lääkettä saatetaan uuttaa ja käyttää suonensisäisesti. Tavallista on myös kielen alla sulatettavaksi tarkoitettujen tablettien nuuskaaminen. Varsinaisella lääkkeiden väärinkäytöllä tarkoitetaan yleensä enemmän tai vähemmän tietoista rauhoittavan tai muun lääkkeen käyttöä päihtymyksen aikaansaamiseksi tai tilan muuttamiseksi. (Holopainen 2005.) Lääkkeiden väärinkäyttö voidaan jakaa lääkkeiden liika- ja sekakäyttöön

sekä lääketottumukseen. Lääkkeiden liiakäytöllä tarkoitetaan lääkkeen käyttöä väärin annosteltuna tai pidempään, kuin olisi tarpeen. Lääkkeiden sekakäytöllä tarkoitetaan erilaisten lääkkeiden, lääkkeiden ja huumeiden tai lääkkeiden ja alkoholin yhteiskäyttöä. Lääketottumuksessa otetaan lääkettä sairauden jo parannuttua joko tottumuksesta tai koska pelätään vieroitusoireita. (Dahl & Hirschovits 2005, 79.)

Rauhoittavat lääkkeet eli sedatiivit ovat yksi laajimmin käytetyistä lääkeaineryhmistä. Ryhmään kuuluvat muun muassa bentsodiatsepiinit johdoksineen, barbituraatit, sedatiiviset neuroleptit ja masennuslääkkeet sekä muut rauhoittavat lääkkeet. Rauhoittavia lääkkeitä käytetään sedatiivisten vaikutusten lisäksi ennen kaikkea niiden ahdistusta lievittävien ja myös niiden kouristuksia ehkäisevien, unettavien ja lihaksia relaksoivien vaikutusten vuoksi. (Alho 2003, 145.) Muita päihtymistarkoituksessa käytettäviä lääkkeitä ovat keskushermostoon vaikuttavat kipulääkkeet kuten morfiinijohdannaiset, laihdutuslääkkeet eli amfetamiinin kaltaiset aineet, jotkut yskänlääkkeet, jotka sisältävät kodeiinia ja/tai efedriiniä sekä jotkut suoliston toimintaan vaikuttavat lääkkeet, jotka sisältävät oopiumia (Holopainen 2005).

Huume-käsitettä käytetään usein epämääräisesti tarkoittamaan muita pähteitä kuin alkoholia ja tupakkaa (Dahl & Hirschovits 2005, 5). Huumausaineiksi luokitellaan jotkut lääkkeet, sienet, kannabis, LSD, heroini ja amfetamiini. Huumausaineet jaetaan edelleen vaikutuksen mukaan alaryhmiin: kannabistuotteet, hallusinogeenit, keskushermostoa kiihottavat aineet ja keskushermostoa lamaannuttavat aineet. (Kylmänen 2005, 25.) Kannabistuotteita ovat hasis, hasisöljy ja marihuana. Niitä saadaan Cannabis sativa -nimisestä hamppukasvista. (Tacke & Sairanen 2005.) Kannabista käytetään yleisimmin vesi- tai tavallisessa piipussa tai sätkissä polttamalla, mutta sitä voidaan nauttia myös teehen tai leivoksiin sekoitettuna (Dahl & Hirschovits 2005, 7). Kannabiksen vaikutuksia ovat muun muassa puheliaisuus, iloisuus, estojen katoaminen, voimakas nälän tunne, suun kuivuminen, pulssin kiihtyminen ja silmien verestäminen. Lisäksi voi esiintyä uneliaisuutta ja pahoinvointia. (Tacke & Sairanen 2005; Dahl & Hirschovits 2005, 8-9.)

Hallusinogeeniset yhdisteet ovat huumeita, jotka aiheuttavat aistien vääristymiä sekä varsinaisia aistiharhoja eli hallusinaatiota. Kemialliselta rakenteeltaan hallusinogeenit ovat hyvin hajanainen ryhmä. Osa yhdisteistä löytyy luonnosta (eräät sienet, kas-

vit ja mausteet), mutta osa valmistetaan joko osittain tai täysin synteettisesti. Ryhmän tunnetuin yhdiste on LSD. (Surakka 2005.) Se on kemiallisesti valmistettua vesiliukoista suolaa, jota esiintyy muun muassa sokeripaloihin tai pieniin paperilappuihin imeytettynä, tabletteina ja kapseleina (Dahl & Hirschovits 2005, 17). Muita tunnettuja yhdisteitä ovat esimerkiksi DMT, psilosybiini, PCP ja MDMA. Hallusinogeenillä tavoitellaan mystistä, uskonnollista tai kosmista tunne-elämystä. (Surakka 2005.)

Keskushermostoa kiihottavasti vaikuttaviin aineisiin kuuluvat amfetamiini ja kokaani sekä näiden johdannaiset. Amfetamiinia myydään katukaupassa tabletteina, kapseleina, jauheena, liuksena ja kiteinä. Sitä voidaan nuuskata, polttaa, käyttää suonensisäisesti sekä suun kautta tabletteina tai kapseleina. Amfetamiinin vaikutuksia ovat muun muassa hyvänolon ja voimakkuuden tunne, energisyys, ruokahalun väheneminen, hengityksen ja sydämen lyöntitiheyden nopeutuminen, verenpaineen kohoaminen sekä pupillien laajeneminen. Toisaalta voi myös ilmetä aggressiivisuutta. (Sairanen & Tacke 2005.) Kokaiinihydrokloridia eli kokaiinisuolaa valmistetaan kokapensaasta lehdistä. Se on valkoista, läpikuultavaa jauheetta, jota käytetään nuuskaamalla, suonensisäisesti ja suun kautta esimerkiksi alkoholiin sekoitettuna. Kokaiinilla on amfetamiinin kaltaiset vaikutukset. (Sairanen 2005.)

Opiaatit eli opioidit ovat keskushermostoa lamaavia aineita (Dahl & Hirschovits 2005, 61). Ne jaetaan synteettisiin ja luonnonopiaatteihin. Luonnonopiaatit ovat peräisin oopiumunikosta (*Papaver somniferum*), josta valmistetaan morfiinia sekä kodeiinia ja niistä edelleen heroiniä. Synteettisiä opiaatteja ovat esimerkiksi metadoni ja petidiini. Oopiumia myydään väriltään tummanruskeina paloina tai jauheena ja sitä voidaan nauttia syömällä tai polttamalla. Heroiniä on katukaupassa yleensä sekoitettu johonkin muuhun jauheeseen ja sitä käytetään suun kautta, suonensisäisesti tai polttamalla. Narkoottisia kivunlievityslääkkeitä myydään esimerkiksi kapseleina, tabletteina, liuksina ja peräpuikkoina. Opiaatit vaikuttavat voimakkaana hyvän olon tunteena. (Sairanen 2005.)

4 YLÄKOULULAISTEN PÄIHTEIDEN KÄYTTÖ RAUMALLA

Saarela tutki (2008, 30–31, 34) opinnäytetyössään raumalaisten yläasteikäisten päihteidenkäyttöä, sen syitä, päihteistä saatua opetusta ja päihdetietoutta. Tutkimuksen kohderyhmänä olivat kaikki Rauman yläasteikäiset nuoret (n=1387). Tutkimusaineisto kerättiin strukturoidulla kyselylomakkeella. Tutkimustulosten mukaan yläkoululaisten eniten käyttämä päihde oli alkoholi ja sen käyttö oli 71 %:n mielestä hyväksyttävää. Vastanneista vajaa puolet (32 %) ilmoitti käyttävänsä alkoholia ja heistä enemmistö joi alkoholia harvemmin kuin kerran kuukaudessa. Eniten alkoholia käyttivät 15-vuotiaat ja raittiita oli eniten 13-vuotiaissa yläkoululaisissa. Vastanneista nuorista enemmistö hankki alkoholijuomansa kavereiden välityksellä ja osa ilmoitti ottavansa alkoholijuomansa kotoa. Tutkimuksen taustatiedoista selvisi, että osallistuneista 87 % ei tupakoinut lainkaan, viisi prosenttia tupakoi päivittäin ja kahdeksan prosenttia satunnaisesti.

Saarelan tutkimukseen (2008, 30, 35–38) osallistuneista 96 % ei hyväksynyt imppaamista. Yläkoululaisista kolme prosenttia ilmoitti impanneensa ja yleisin impattava aine oli bensiini. Lääkkeitä käytettiin päihtymistarkoituksessa vähän ja niiden käyttöä ei hyväksynyt 96 % vastanneista. Yläkoululaisista yksi prosentti ilmoitti käyttäneensä lääkkeitä päihtymistarkoituksessa ja yleisimmin käytetyt lääkkeet olivat vahvat kipulääkkeet eli opiaatit. Lääkkeitä hankittiin päihtymistarkoitukseen yleisimmin jostain muualta kuin mitkä Saarelan kyselylomakkeen varsinaiset vastausvaihtoehdot olivat. Tämän jälkeen yleisimmin lääkkeitä hankittiin tilaamalla Internetistä, ostamalla kadulta tai ottamalla vanhemmilta. Huumeiden käyttöä ei hyväksynyt 97 % yläkoululaisista. Vastanneista yksi prosentti ilmoitti käyttäneensä huumeita ja yleisimmin käytetty huumausaine oli kannabis. Huumeita hankittiin yleisimmin kavereilta tai ostamalla kadulta.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL) on tehnyt kouluterveyskyselyitä vuodesta 1999 alkaen. Kouluterveyskysely tuottaa tietoa nuorten elin- ja kouluoloista, terveydestä, terveystottumuksista, terveysosaamisesta sekä oppilas- tai opiskelijahuollosta kuntien ja koulujen käyttöön. Tiedot kerätään valtakunnallisesti vertailukelpoisella menetelmällä samoissa kunnissa joka toinen vuosi. Opettajan ohjaamaan luokkakyselyyn

vastaavat peruskoulujen 8. ja 9. luokkien oppilaat sekä lukioden ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijat. Vuoden 2009 tehdyn kouluterveyskyselyn mukaan Satakunnan 8. ja 9. luokkalaisista (n=4478) tupakoi päivittäin 17 %. Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa oli yläkoululaisista melkein 20 %. Ainakin kerran laittomia huumeita oli kokeillut viisi prosenttia vastanneista. (Luopa, Harju, Puusniekka, Kinnunen, Jokela & Pietikäinen 2009, 25, 6.)

5 VANHEMPIEN ASENTEET YLÄKOULULAISTEN PÄIHTEIDEN KÄYTTÖÖN

Erityisesti suomalaisten nuorten vanhempien käsityksiä nuorten päihdekäyttäytymisestä on tutkittu melko suppeasti (Aira ym. 2008, 5). Mannerheimin Lastensuojeluliitto toteutti vuosina 2006–2010 lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia tukevan ennaltaehkäisevän päihdetyön hankkeen Kirkkonummella, Mikkeliissä ja Vaasan seudulla. Hanke toteutettiin yhteistyössä A-klinikkasäätiön ja Terveys ry:n kanssa. Tutkimuksessa kartoitettiin nuorten päihdekokeilujen yleisyyttä, perheiden suhtautumista päihteisiin ja tehokkaita keinoja ennaltaehkäistä nuorten päihteiden käyttöä. Alkukartoituksen aineisto kerättiin syksyllä 2007 kyselylomakkein 7.-luokkalaisilta (n=171) ja heidän vanhemmiltaan (n=215) viidessä koulussa. Tutkimustulosten mukaan vanhemmat arvioivat olevansa hyvin tietoisia nuorten vapaa-ajan vietosta. Yleisimmin nuoren ystäväpiirin tunsu joko molemmat vanhemmat tai vain äiti. Vajaa puolet vanhemmista ei kokenut päihdekokeiluja juurikaan ajankohtaisiksi ja vajaa kolmasosa ei ollenkaan ajankohtaisiksi. Myös huoli nuoren lähitulevaisuuden mahdollisista päihdekokeiluista oli melko vähäinen. Alkukartoituksesta ilmeni vanhempien suhtautuvan kielteisemmin tupakka- kuin alkoholikokeiluihin. Melkein puolet vastanneista vanhemmista hyväksyi lapsensa alkoholin maistelun heidän seurassaan. Tupakkaa nuoren salli kokeilevan noin joka kymmenes vanhemmista. Noin joka kolmannes vanhemmista arvioi suurimman osan alle 18 vuotiaista nuorista kokeilleen alkoholia ja tupakkaa. Yleisimmin vanhemmat arvioivat nuorten hankkivan päihtensä kavereilta, vierailta aikuisilta tai ottamalla luvatta kotoa. (Aira, Kämppi, Kokko, Villberg, Kannas 2008, 3, 21–24.)

Porilaisten 9.-luokkalaisten nuorten ja heidän vanhempiansa alkoholiasenteita selvittäneen Sirolan (2004, 88) kyselytutkimuksen mukaan vanhemmista (N=110) puolet oletti, ettei perheen nuori juonut ollenkaan alkoholia. Samaan tutkimukseen osallistuneista nuorista (N=181) neljäsosa ilmoitti, ettei juonut ollenkaan alkoholia. Tutkimustulosten mukaan vanhemmilla oli käsitys, että heidän lapsensa joi alkoholia vähemmän kuin nuoret yleensä. Nuorten uskottiin saavan alkoholia useimmin kave-reiltaan sekä seuraavaksi useimmiten vanhemmilta.

Saarela (2008, 30, 34–35) selvitti opinnäytetyössään myös raumalaisten yläasteikäisten (n=1387) päihteidenkäytön syitä, päihteistä saatua opetusta ja päihdetietoutta. Yläkoululaisista yli 85 % oli sitä mieltä, että heidän vanhempansa tiesivät, missä he viettivät vapaa-aikaansa ja tunsivat kaverit, joiden seurassa he liikkuvat. Koululaista 33 % uskoi, että vanhemmat tiesivät heidän alkoholinkäytöstään, 32 %:n mukaan vanhemmat eivät tienneet ja 35 % ei osannut ilmoittaa, tiesivätkö vanhemmat heidän alkoholin käytöstään vai eivät. Kolmannes koululaisista oli sitä mieltä, että heidän vanhempansa eivät hyväksyneet heidän alkoholin käyttöään ja 13 % oli sitä mieltä, että heidän vanhempansa hyväksyivät sen. Koululaisista kolme prosenttia ilmoitti, että heidän vanhempansa suhtautuivat välinpitämättömästi heidän alkoholinkäyttöönnsä ja 11 %:n mielestä vanhemmat olivat huolissaan siitä. Vastaajista 39 % ei osannut sanoa, miten heidän vanhempansa suhtautuivat heidän alkoholinkäyttöönnsä.

Saarelan (2008, 36) tutkimukseen osallistuneista yläkoululaisista yksi prosentti (n=14) käytti lääkkeitä päihtymistarkoituksessa. Heidän vanhemmistaan puolet eivät tienneet lääkkeiden käytöstä ja viiden koululaisen vanhemmat tiesivät. Vastaajista kaksi ei tiennyt, tiesivätkö vanhemmat heidän lääkkeiden käytöstään. Kahdeksan lääkkeitä päihtymistarkoituksessa käyttävistä koululaisista ei tiennyt vanhempiansa suhtautumisesta heidän lääkkeiden käyttöönnsä. Vastaajista neljä ilmoitti, että heidän vanhempansa eivät hyväksyneet sitä. Yläkoululaisten mielestä kukaan vanhemmista ei ollut huolissaan heidän lääkkeiden käytöstään tai suhtautunut siihen välinpitämättömästi.

Saarelan (2008, 36) kyselyyn vastanneista kolme prosenttia (n=32) ilmoitti impanneensa. Heistä 17 ilmoitti, että vanhemmat eivät tienneet heidän imppaamisestaan ja

seitsemän koululaisen vanhemmat tiesivät. Vastaajista yhdeksän ei tiennyt, tiesivätkö vanhemmat heidän imppaamisestaan. Koululaisista 23 ei tiennyt vanhempiensa suhtautumisesta heidän imppaamiseensa. Vastaajista kolme ilmoitti vanhempansa hyväksyvän imppaamisen ja viisi ilmoitti, että heidän vanhempansa eivät sitä hyväksyneet. Koululaisista yksi ilmoitti, että vanhemmat suhtautuivat välinpitämättömästi imppaamiseen.

Saarela (2008, 37) tutki työssään myös nuorten huumeiden käyttöä. Vastaajista yksi prosentti (n=16) ilmoitti käyttävänsä huumeita. Heistä kymmenen mielestä vanhemmat eivät tienneet huumeiden käytöstä ja neljän koululaisen vanhemmat tiesivät. Vastaajista kaksi ei tiennyt, tiesivätkö vanhemmat heidän huumeiden käytöstään. Koululaisista kolme ei tiennyt vanhempiensa suhtautumisesta heidän huumeiden käyttöönsä. Vastaajista viisi ilmoitti, että heidän vanhempansa hyväksyivät huumeiden käytön ja seitsemän koululaista ilmoitti, että heidän vanhempansa eivät hyväksyneet sitä. Koululaisista kaksi ilmoitti, että vanhemmat olivat huolissaan vastaajien huumeiden käytöstä. Kukaan vanhemmista ei vastaajien mielestä suhtautunut välinpitämättömästi heidän huumeiden käyttöönsä.

Ruotsalainen ja Rämänen (2008, 39, 43) selvittivät jyvaskyläläisten kahdeksaluokkalaisten vapaa-ajan viettoa ja päihteiden käyttöä opinnäytetyössään ”Välillä voi maistella”. Tutkimusaineisto kerättiin kyselylomakkeella ja tutkimukseen osallistui 126 iältään 14–17-vuotiasta nuorta kolmelta yläasteelta. Tutkimuksessa selvitettiin myös nuorten käsityksiä siitä, olivatko vanhemmat tietoisia lastensa päihteiden käytöstä. Vastaajat olivat sekä päihteitä käyttäviä että päihteitä ei käyttäviä. Nuorilta kysyttiin, olivatko vanhemmat tietoisia heidän suhteestaan alkoholiin. Vastaajista (n=114) 47 ilmoitti vanhempien olevan tietoisia. Nuorista 31:n mukaan vanhemmat eivät olleet tietoisia ja 36 vastanneista ei osannut sanoa, tiesivätkö vanhemmat heidän suhteestaan alkoholiin.

Ruotsalaisen ja Rämäsen (2008, 43–44, 46) tutkimuksessa huumaavilla aineilla tarkoitettiin huumeiden lisäksi teknisiä liuottimia ja lääkkeiden päihdekäyttöä. Tutkimukseen osallistuneilta kysyttiin muun muassa heidän käsityksiään siitä, olivatko heidän vanhempansa tietoisia lastensa suhteesta huumaaviin aineisiin. Vastaajat olivat sekä huumaavia aineita käyttäviä että ei käyttäviä. Vastaajista (n=101) 45 % il-

moitti vanhempiensa olevan tietoisia heidän suhteestaan huumaaviin aineisiin. Nuorista 39 %:n mukaan vanhemmat eivät olleet tietoisia ja 16 % ei osannut vastata, tiesivätkö vanhemmat heidän suhteestaan huumaaviin aineisiin.

6 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSONGELMAT

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää vanhempien suhtautumista lastensa päihteiden käyttöön. Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa ajankohtaista tietoa peruskoulun henkilöstölle, jonka avulla nuorten päihteiden käyttöön voitaisiin vähentävästi vaikuttaa. Tutkittua tietoa voidaan hyödyntää muun muassa vanhempainilloissa, joissa käsitellään koululaisten päihteiden käyttöä ja vanhempien vastuuta heidän kasvatustehtävässään.

Tutkimusongelmat ovat:

1. Käyttävätkö yläkoululaiset vanhempien mielestä päihteitä?
2. Hyväksyvätkö vanhemmat yläkoululaisten lastensa päihteiden käytön? (alkoholin käyttö, tupakointi, imppaaminen, lääkkeiden päihdekäyttö ja huumeiden käyttö)
3. Mistä yläkoululaiset vanhempien käsitysten mukaan hankkivat päihteensä?

7 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tutkimuksessa käytettiin määrällistä eli kvantitatiivista tutkimusstrategiaa. Tutkimus suoritettiin kyselylomaketta (Liite 2) käyttäen. Kyselytutkimusten etuna on, että niiden avulla voidaan kerätä laaja tutkimusaineisto. Kyselymenetelmä on tehokas, koska se säästää tukijan aikaa ja vaivannäköä. Jos lomake on suunniteltu huolellisesti, aineisto voidaan nopeasti käsitellä ja analysoida. Myös aikataulu ja kustannukset voidaan arvioida melko tarkasti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 193–195.)

7.1 Kyselylomakkeen laadinta

Vanhemmille laadittiin aineiston keräämistä varten saatekirje ja kyselylomake (Liite 2). Saatekirjeestä ilmenee opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet, toteuttaja ja rahoittaja. Lisäksi saatekirjeestä ilmenee vastauksen tärkeys, lomakkeen viimeinen palautuspäivä sekä kyselylomakkeen täyttö- ja palautusohjeet. Saatekirjeen tehtävänä on vakuuttaa vastaajat tutkimuksesta ja motivoida heitä osallistumaan siihen. Saatekirjeen ja kyselylomakkeen visuaalisen ilmeen, sisällön, laajuuden ja kielen perusteella tutkimuskohde päättää osallistumisestaan tutkimukseen. (Vilkkä 2005, 152–153.)

Määrällisellä tutkimusmenetelmällä tehdyssä tutkimuksessa tärkein asia on mittarin eli kyselylomakkeen suunnittelu (Vilkkä 2005, 84). Kyselylomakkeen suunnittelu edellyttää kirjallisuuteen tutustumista, tutkimusongelmien pohtimista ja täsmentämistä, käsitteiden määrittelyä ja tutkimusasetelman valintaa. Suunniteltaessa tulee ottaa myös huomioon se, miten aineisto käsitellään. Lomakkeen tekijällä tulee olla tieto, mitä ohjelmaa tietojen käsittelyssä käytetään, miten tiedot syötetään ja millä tavalla tulokset halutaan raportoida. Kysymyksiä ja niiden vastausvaihtoehtoja suunniteltaessa on selvitettävä, kuinka tarkkoja vastauksia halutaan. Tutkimuksen tavoite on oltava täysin selvillä ennen, kuin kyselylomakkeen laatiminen aloitetaan. (Heikkilä 2008, 47.)

Hyvät kysymykset ja oikea kohderyhmä ovat tutkimuksen onnistumisen perusedellytykset (Heikkilä 2008, 48). Kysymykset muotoillaan aina tavalla, joka on vastaajalle tuttu. Kohderyhmän tuntemus on siksi tärkeää. Kysymyksissä tulisi olla tunnistettavissa jonkinlainen juoni, sillä kysymysten johdonmukaisuus helpottaa vastaamista. Samaa asiasisältöä koskevat kysymykset kannattaa ryhmitellä kokonaisuudeksi. (Vilkkä 2005, 86.)

Tämän opinnäytetyön kyselylomake (Liite 2) sisältää monivalintakysymyksiä, joista vastaaja valitsee yhden mielestään parhaiten kuvaavan vastausvaihtoehdon. Kyselylomakkeen tekemisessä käytettiin apuna Mannerheimin lastensuojeluliiton ehkäisevän päihdetyön (EPT) hankkeen seurantatutkimuksen alkukartoituksessa käytettyä kyselylomaketta (Aira ym. 2008, 56–59). Kyselylomakkeiden muokkaaminen ilman alkuperäisen lomakkeen tekijän lupaa on kielletty (Kankkunen & Vehviläinen-Julku-

nen 2009, 90). Lupa kyselylomakkeen käyttöön ja muokkaamiseen pyydettiin hankkeen työryhmältä sähköpostilla.

Tutkimuksen kyselylomake koostui kuudesta eri osiosta, joista ensimmäisessä kysyttiin vastaajien taustatietoja (kysymykset 1-9) sekä yleisesti suhtautumista lasten päihdekokeiluihin ja niiden ajankohtaisuuteen. Lomakkeen toisessa osiossa selvitettiin vanhempien suhtautumista lastensa alkoholikokeiluihin sekä tietämystä lastensa alkoholin käytöstä (kysymykset 10-14). Kyselylomakkeen kolmannessa osiossa käsiteltiin lasten tupakointia (kysymykset 15-19) ja neljäs osio piti sisällään imppaamiseen eli teknisten liuottimien käytön (kysymykset 20-24). Opinnäytetyöntekijä ajatteli, että imppaaminen aihealueena saattaa olla monille vanhemmille vieras, joten hän päätti kirjoittaa tämän osion alkuun lyhyen kuvauksen teknisistä liuottimista. Tällä tavoin voitiin varmistaa, että vastaajat ymmärtävät käsitteen oikein. Kyselylomakkeen viidennessä osiossa selvitettiin lasten lääkkeiden käyttöä päihtymistarkoituksessa (kysymykset 25-29) sekä kuudennessa huumeiden käyttöä (kysymykset 30-34). Kysymykset olivat osioissa 2-6 samanlaisia, ainoastaan aihe vaihtui.

7.2 Aineiston keruu

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa yksi painopistealue on otoksen suhde perusjoukkoon. Perusjoukolla tarkoitetaan sitä väestöryhmää johon tulokset halutaan yleistää. Keskeinen ajatus on, että otos edustaa perusjoukkoa mahdollisimman hyvin. Otoksokoa määriteltäessä on syytä huomioida myös kadon merkitys. Kato viittaa tilanteeseen, jossa kaikkia haluttuja tutkittavia ei saada osallistumaan tutkimukseen. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että osa tavoitelluista tutkittavista ei vastaa kyselyyn tai kieltäytyy muilla tavoin osallistumasta. Tällöin uhkana on, että esimerkiksi tietty osajoukko tavoitelluista tutkittavista jää aineiston ulkopuolelle. Kadon vaikutusta voidaan ennakoida suunnittelemalla otoskoko tavoiteltua suuremmaksi. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 79, 82-83.) Opinnäytetyöntekijä valitsi kohderyhmäkseen raumalaisten yläkouluikäisten vanhemmat. Tutkimuksen aineisto kerättiin yhden Rauman peruskoulun luokkien 7.-9. oppilaiden vanhemmilta. Kohderyhmäksi valittiin kaikki kyseessä olevan peruskoulun oppilaiden vanhemmat, jotta analysoita-

vaa aineistoa olisi riittävästi, jos kato on suuri. Kyselylomake jaettiin 423 vanhemmalle, joista 233 vastasi.

Ennen aineiston keruuta suoritettiin esitutkimus eli pilottitutkimus. Pilottitutkimuksen avulla voidaan tarkistaa kyselylomakkeen kysymysten muotojen ja järjestyksen toimivuutta sekä tarvittaessa korjata näitä ennen varsinaisen aineiston keruuta. Lomakkeen kokeilu on välttämätöntä tutkimuksen onnistumisen varmistamiseksi. (Hirsjärvi ym. 2009, 204.) Pilottitutkimukseen osallistuivat erään yläkoulun yhden luokan oppilaiden vanhemmat. Kyselylomakkeen mukana olleessa saatekirjeessä pyydettiin vanhempia vastaamaan kyselylomakkeeseen sekä tekemään siihen tarvittaessa huomautuksia, tarkennuksia ja parannusehdotuksia. Esitutkimukseen vastasi yhteensä kymmenen, joista kaksi oli tehnyt kyselylomakkeeseen parannusehdotuksen. Heistä toinen toivoi kysymykseen lapsen vapaa-ajan vietosta kolmatta vaihtoehtoa ja toinen ehdotti täydentävien kysymysten tekoa lomakkeeseen, jotta tutkimuksesta saataisiin kattava. Opinnäytetyöntekijä ei kokenut vastaajien ehdottamia muutoksia tarpeelliseksi, joten kyselylomake pysyi ehdotuksista huolimatta ennallaan.

Ennen aineiston keruuta anottiin tutkimuslupa (Liite 1) syksyllä 2010 erään Rauman yläkoulun rehtorilta. Tutkimuslupa myönnettiin syyskuussa 2010. Aineiston keräys aloitettiin heti tutkimusluvan saamisen jälkeen syyskuun lopulla. Opinnäytetyöntekijä toimitti peruskoulun rehtorille 423 kyselylomaketta, joista oli rehtorin kanssa jo aiemmin sovittu. Rehtori toimitti kyselylomakkeet luokanvalvojille, jotka jakoivat ne oppitunnin alussa oppilaille. Oppilaat veivät saamansa lomakkeet kotiin vanhemmilleen tai huoltajilleen. Kyselyyn sai vastata joko jompikumpi vanhemmista tai halutessaan molemmat. Lomakkeen mukana lähetettiin palautuskuori, jonka postimaksu oli etukäteen maksettu. Tutkimuksen postituskulut maksoi SAMK:n sosiaali- ja terveysalan päihdehanke. Vastatut kyselylomakkeet pyydettiin postittamaan 8.10.2010 mennessä opinnäytetyön ohjauksesta vastaavan opettajan nimellä sosiaali- ja terveysalan Rauman toimipisteeseen, josta opinnäytetyöntekijä haki ne analysoitavaksi.

7.3 Aineiston analyysi

Kerätyn aineiston analyysi, tulkinta ja johtopäätösten teko on tutkimuksen ydinasia. Tähän tärkeään vaiheeseen tähdätään jo tutkimusta aloittaessa. (Hirsjärvi ym. 2009, 221.) Kyselylomakkeessa olevien tietojen käsittelyn suunnittelu tehdään samalla, kun kyselyä suunnitellaan. Kyselyn suunnittelu ennalta nopeuttaa palautuvien kyselylomakkeiden käsittelyä ja nopeuttaa siten analysoinnin aloittamista. Määrällisellä tutkimusmenetelmällä tehdyssä tutkimuksessa tavoitteena on perustella muuttujia koskevia väitteitä numeroiden ja tilastollisten yhteyksien avulla. Tämä edellyttää tutkimusaineiston ryhmittelyä taulukkomuotoon. (Vilkkä 2005, 89–90.)

Vastausajan päätyttyä 423 kyselylomakkeesta 233 oli postitettu sosiaali- ja terveystieteiden Rauman toimipisteeseen. Kaksi täytettyä kyselylomaketta saapui yli kuukauden vastausajan umpeutumisen jälkeen, joten niitä ei voitu ottaa analysoitavaksi. Analyysiin on ryhdyttävä heti aineiston keräämisen jälkeen, koska tällöin aineisto vielä inspiroi tutkijaa (Hirsjärvi ym. 2009, 224). Ensimmäiseksi aineisto tarkistettiin virheellisyyksien ja puuttuvien tietojen löytämiseksi. Kaikki palautuneista kyselylomakkeista oli täytetty niin, että ne voitiin hyväksyä analysoitavaksi. Tämän jälkeen kyselylomakkeet numeroitiin. Tietojen siirtäminen taulukkoon edellyttää, että kyselylomakkeet on numeroitu juoksevilla numerolla sitä mukaa, kun ne palautuvat vastaajilta tai jo ennen lomakkeen lähettämistä. Näin tutkija voi tarkistaa jälkikäteen jokaisen kyselylomakkeen tallennuksen tarkkuuden tai varmistaa, onko kysymyksessä poikkeava havainto. (Vilkkä 2005, 89–90.) Lomakkeet analysoitiin Microsoft Office Excel 2007 -taulukko-ohjelmaa käyttäen. Taulukossa esitetään numerotietoja, jotka merkittiin lomakkeisiin jo laadintavaiheessa. Taulukoista ilmenevät tiedot kuvattiin myös kuvioilla. Käyrillä, pylväillä ja piirroksilla voidaan havainnollistaa ja painottaa tietoa (Hirsjärvi ym. 2009, 328).

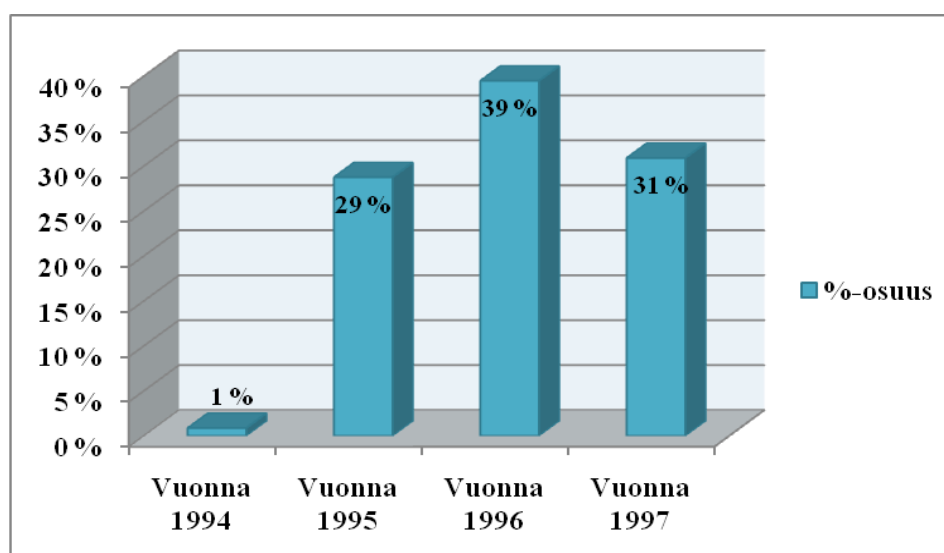
8 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää vanhempien suhtautumista lastensa päihteiden käyttöön. Tutkittua tietoa voidaan hyödyntää muun muassa vanhempainilloissa, joissa käsitellään koululaisten päihteiden käyttöä ja vanhempien vastuuta heidän kasvatustehtävässään.

8.1 Tutkimukseen osallistuneet ja heidän taustatietonsa

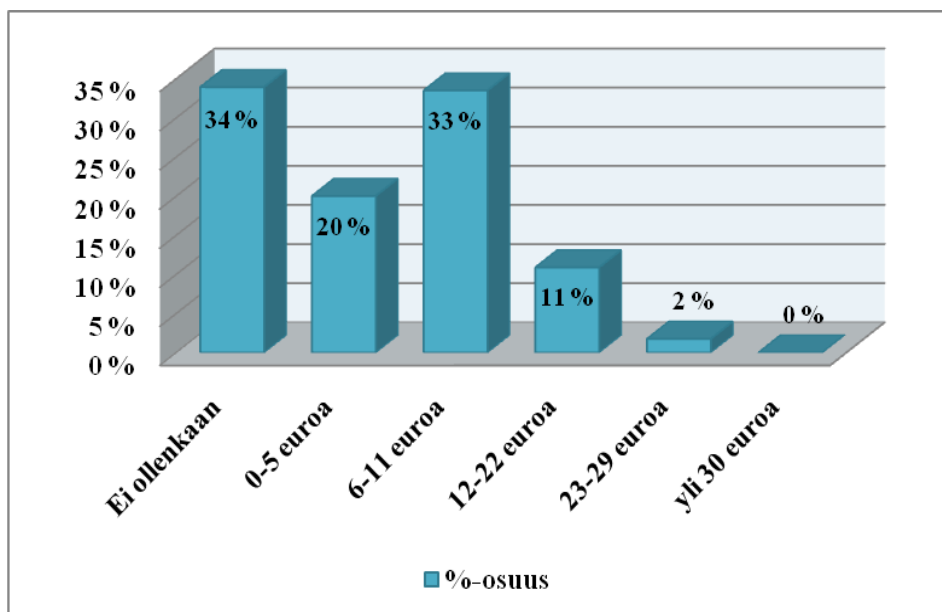
Tutkimusta varten Rauman erään yläkoulun oppilaille jaettiin 423 kyselylomaketta, joista opinnäytetyöntekijälle palautui yhteensä 233. Vastausprosentiksi muodostui näin ollen 55 %. Tutkimukseen osallistuneista 78 % oli lapsien äitejä ja kahdeksan prosenttia isejä. Yhdessä vastanneita äitejä ja isejä oli 13 %. Vaihtoehtona neljä, oli ”joku muu/jotkut muut”. Tämä jäljelle jäävä yksi prosentti koostui vanhemmista ja heidän avopuolisoistaan sekä huoltajista.

Tutkimukseen osallistuneiden vanhempien lapsista 49 % oli tyttöjä ja 51 % poikia. Vanhemmat ilmoittivat kyselyssä myös lapsiensa syntymävuodet (Kuvio 1.)

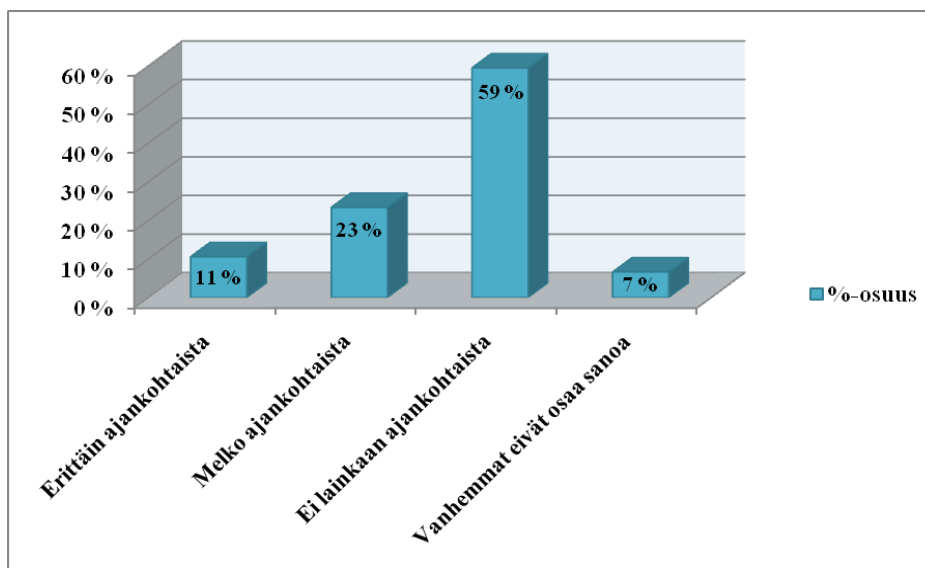
Kuvio 1. Vastaajien lasten syntymävuodet (n=233)

Valtaosa vanhemmista (yli 95 %) ilmoitti tuntevansa lastensa useimmat ystävät ja he tiesivät, missä lapset vapaa-aikansa viettivät. Kotiintuloaika oli 89 %:lla lapsista. Viikkorahaa lapset saivat 0-29 euroa (Kuvio 2.) Enemmistö vanhemmista, joiden lapset eivät saaneet viikkorahaa ollenkaan, olivat kirjoittaneet vastausvaihtoehdon perään syyn. Yleisimmät kommentit olivat, että lapsi saa rahaa, kun sitä tarvitsee tai tekemällä kotitöitä.

Kuvio 2. Vastaajien lasten viikkorahan saaminen (n=230)

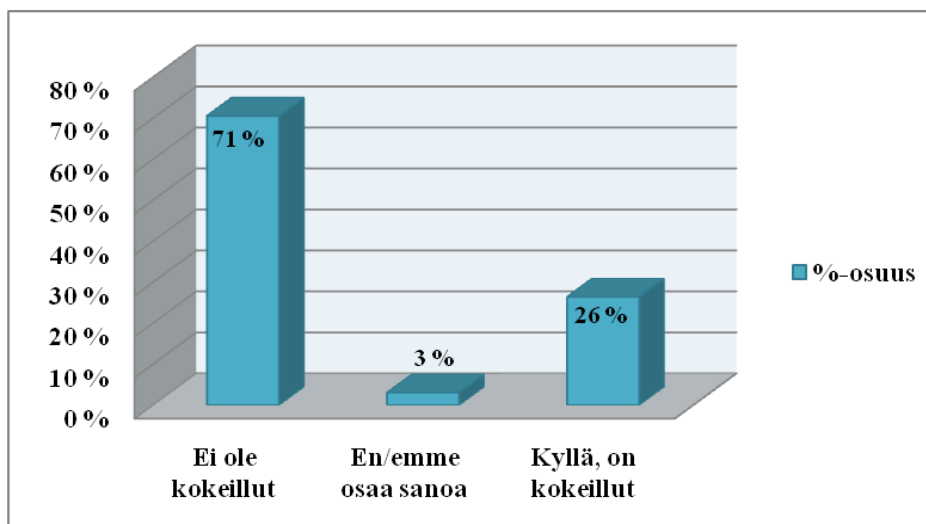
Lastensa päihdekokeilusta ja/tai päihteiden käytöstä oli huolissaan 12 % vanhemmista. Yli puolet vanhemmista ei pitänyt lastensa päihdekokeiluja ajankohtaisena (Kuvio 3.)

Kuvio 3. Vastaajien mielipide lastensa päihdekokeilujen ajankohtaisuuteen (n=227)

8.2 Vanhempien arvio yläkouluikäisten päihteiden käytöstä

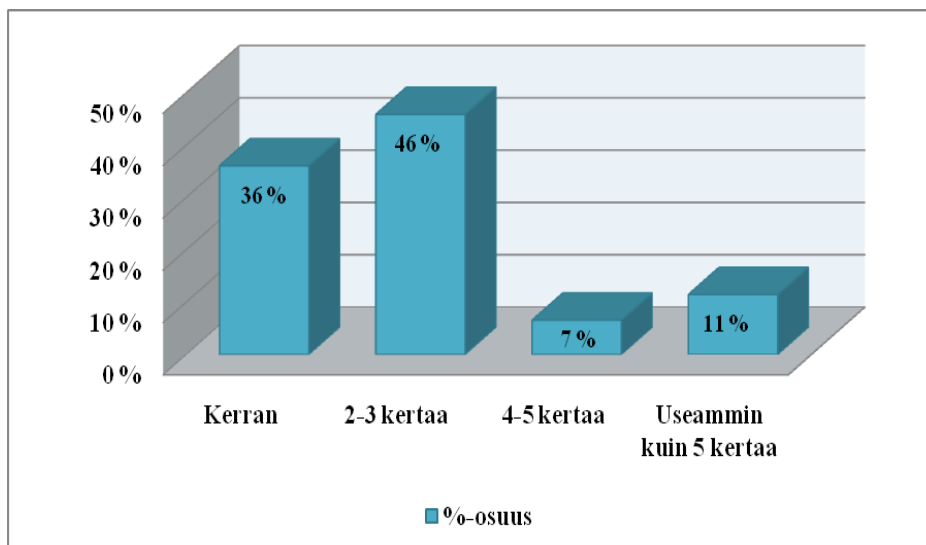
Tutkimukseen osallistuneista vanhemmista 71 % ei uskonut lapsensa kokeilleen alkoholia (Kuvio 4.)

Kuvio 4. Vastaajien arvio lapsensa alkoholikokeiluista (n=231)

Jos vanhemmat vastasivat, että lapsi ei ollut kokeillut alkoholia tai he valitsivat vastausvaihtoehdon ”en/emme osaa sanoa”, saivat he siirtyä seuraavaan aihealueeseen.

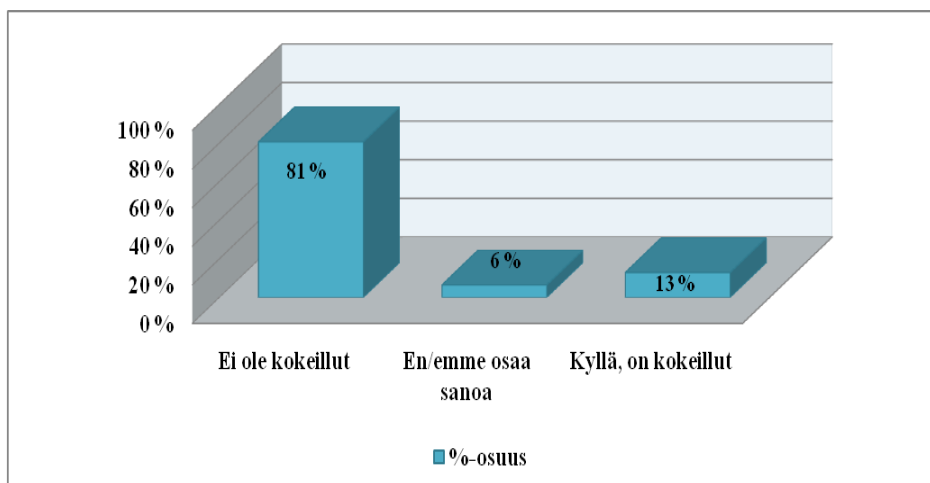
Vanhemmille, jotka uskoivat lapsen kokeilleen alkoholia, esitettiin lisäkysymyksiä. Vanhemmilta kysyttiin, kuinka usein he arvioivat lastensa kokeilleen alkoholia. Vastanneista 36 % arvioi lapsensa kokeilleen alkoholia kerran (Kuvio 5.)

Kuvio 5. Vanhempien arvio lapsensa alkoholin kokeilukerroista (n=61)

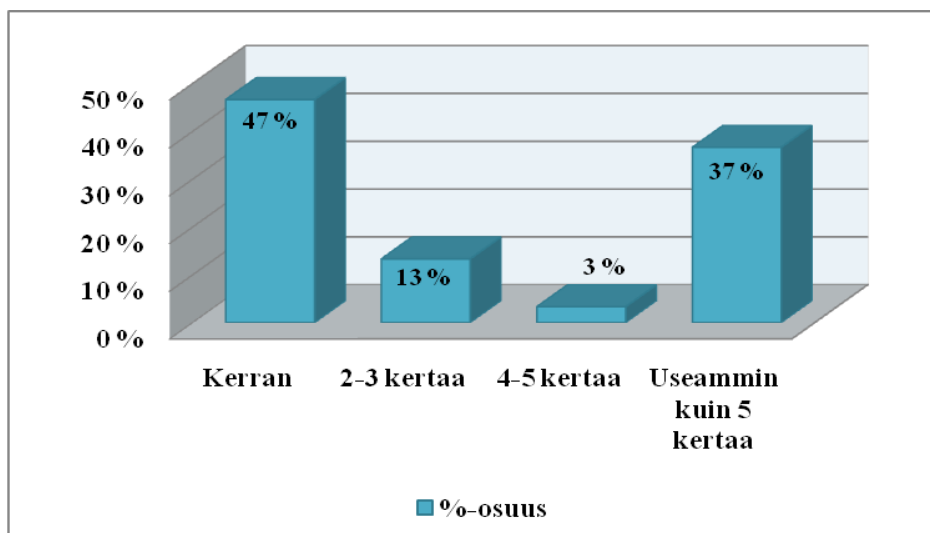
Vanhemmilta kysyttiin myös, kuinka usein he uskoivat lapsen käyttävän alkoholia aineistonkeruuhetkellä. Yläkoululaisten vanhemmista 62 %:n mielestä lapsi ei käyttänyt alkoholia aineistonkeruuhetken aikoihin. Vanhemmista 35 % uskoi lapsen käyttävän alkoholia harvemmin kuin kerran kuussa ja kaksi prosenttia kerran kuukaudessa. Kaksi prosenttia vastanneista ilmoitti lapsensa käyttävän alkoholia kerran viikossa. Kukaan vanhemmista ei uskonut lapsensa päivittäiseen alkoholin käyttöön.

Yläkoululaisten vanhemmista yli 80 % oli sitä mieltä, että lapsi ei ollut koskaan kokeillut tupakan polttamista (Kuvio 7.)

Kuvio 7. Vanhempien arvio lapsen tupakkakokeilusta (n=232)

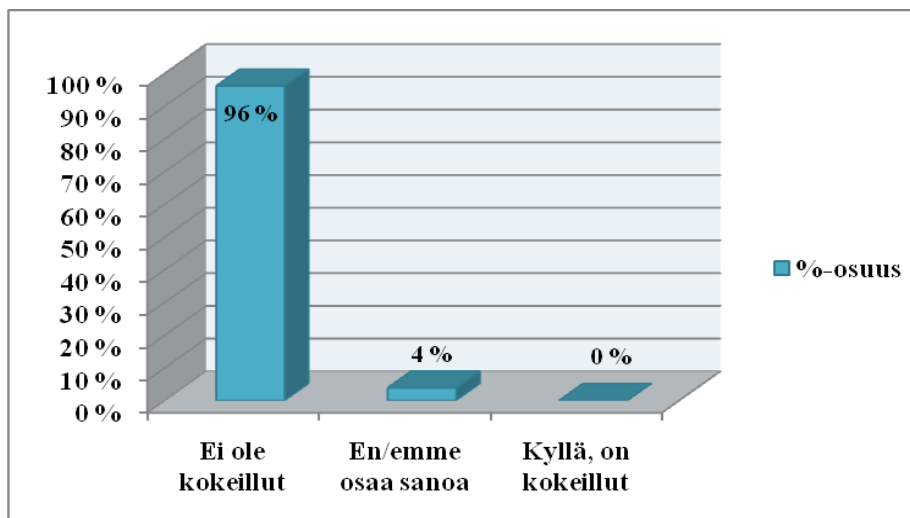
Vanhemmilta, jotka uskoivat lapsensa kokeilleen tupakkaa, kysyttiin myös tupakan polton kokeilukertojen määrää ja lapsen tupakoinnista aineistonkeruuhetkellä. Vastaa-
taajista melkein puolet (47 %) uskoi lapsen kokeilleen tupakkaa kerran (Kuvio 8.)

Kuvio 8. Vanhempien arvio lapsen tupakan polttamisen kokeilukerroista (n=30)

Vanhemmista 73 % valitsi vastausvaihtoehdoksi ”ei koskaan” kysyttäessä lapsen tupakoinnista aineistonkeruuhetken aikoihin. Vaihtoehdot ”harvemmin kuin kerran kuussa” sekä ”kerran kuukaudessa” saivat molemmat seitsemän prosenttia vastauksista. Kolme prosenttia vanhemmista arvioi lapsen tupakoivan kerran viikossa ja kymmenen prosenttia päivittäin.

Vastanneista vanhemmista 96 % oli sitä mieltä, että heidän lapsensa ei ollut koskaan kokeillut imppaamista (Kuvio 9.)

Kuvio 9. Vanhempien arvio lapsen imppaamisen kokeilukerroista (n=233)

Vanhemmista 97 % ei uskonut lapsensa kokeilleen lääkkeitä päihtymistarkoituksessa ja kolme prosenttia ei osannut sanoa, oliko lapsi kokeillut lääkkeitä. Vastaajista 98 % ilmoitti, ettei lapsi ollut kokeillut huumeita ja kaksi prosenttia ei osannut sanoa, oliko lapsi kokeillut huumeita. Koska kukaan vastanneista vanhemmista ei uskonut lapsensa kokeilleen imppaamista, lääkkeitä päihtymistarkoituksessa tai huumeita, ei myöskään jatkokysymyksiin saatu näiden päihteiden osalta vastauksia.

8.3 Vanhempien asenteet yläkouluikäisten päihdekokeiluihin

Lastensa alkoholikokeilut hyväksyi 21 % vanhemmista ja kuusi prosenttia salli alkoholin juonnin vanhempien seurassa. Vanhemmista 74 % ei sallinut lainkaan lastensa alkoholikokeiluja. Silloin tällöin tai säännöllisesti tapahtuvia alkoholikokeiluja ei sallinut kukaan vastanneista.

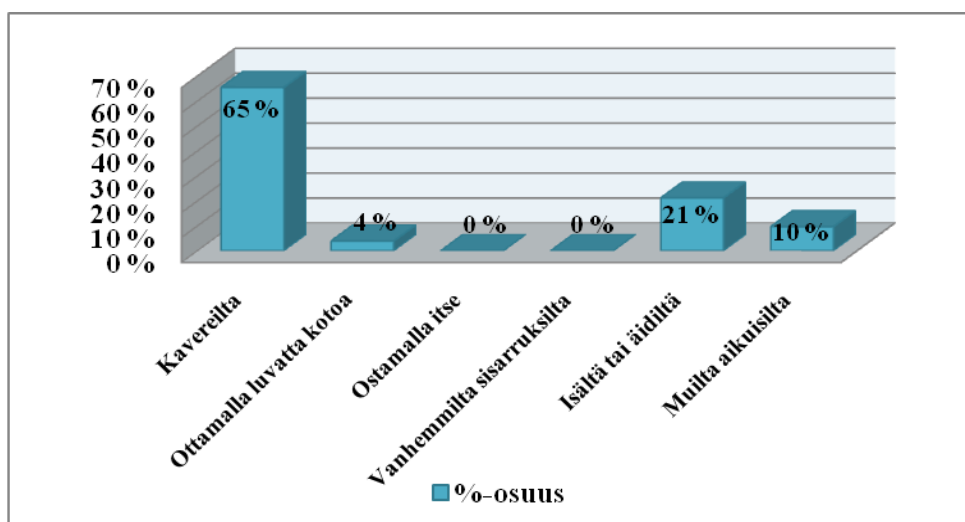
Vanhemmilta kysyttiin myös heidän suhtautumisestaan lastensa tupakkakokeiluihin. Vastaajista 92 % ilmoitti, etteivät he salli lainkaan lastensa tupakkakokeiluja. Tupa-

kan polton kokeilun salli seitsemän prosenttia ja jäljelle jäävä prosentti hyväksyi silloin tällöin tapahtuvan tai säännöllisen tupakoinnin.

Lasten teknisten liuottimien ja huumeiden käyttökokeiluihin sekä lääkkeiden käyttöön päihtymistarkoituksessa suhtauduttiin kielteisesti. Kukaan vastanneista vanhemmista ei sallinut lapsiltaan näiden päihteiden kokeilua.

8.4 Vanhempien arvio yläkouluikäisten päihteiden hankintatavoista

Lastensa yleisimmäksi alkoholin hankintatavaksi vanhemmat arvelivat alkoholin saamisen kavereilta (Kuvio 6.)

Kuvio 6. Vanhempien arvio lastensa alkoholin saantikohteista (n=52)

Lasten tupakan saantiin kavereilta uskoi 86 % vanhemmista, kun taas vastausvaihtoehtoa ”ottaa luvatta kotoa” ei valinnut vanhemmista kukaan. Vastausvaihtoehdot ostaa itse, saa vanhemmilta sisarruksilta, isältä tai äidiltä tai muilta aikuisilta saivat jokainen 3,6 % vastauksista.

Koska kukaan vanhemmista ei ilmoittanut lapsensa kokeilleen imppaamista, lääkkeiden käyttöä päihtymistarkoituksessa tai huumeita, ei heiltä voitu kysyä näiden päihteiden hankintatavoista.

9 POHDINTA

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää vanhempien käsityksiä ja asenteita yläkouluikäisten päihteiden käytöstä. Tavoitteena oli tuottaa ajankohtaista tietoa peruskoulun henkilöstölle, jonka avulla nuorten päihteiden käyttöön voitaisiin vähentävästi vaikuttaa. Tutkittua tietoa voidaan hyödyntää vanhempainilloissa, joissa käsitellään koululaisten päihteiden käyttöä ja vanhempien vastuuta heidän kasvatustehtävässään. Tutkimusaineisto kerättiin kyselylomakkeella ja tutkimukseen osallistui yhteensä 233 yläkoululaisen vanhempaa. Vastausprosentti oli 55 %.

9.1 Tulosten tarkastelu ja pohdinta

Opinnäytetyön ensimmäisessä tutkimusongelmassa selvitettiin, käyttävätkö yläkoululaiset vanhempien mielestä päihteitä. Tutkimustulosten mukaan neljännes vanhemmista uskoi lapsensa kokeilleen alkoholia. Aineistonkeruuhetken aikoihin vanhemmista 62 %:n mukaan heidän lapsensa ei käyttänyt alkoholia ja kolmannes uskoi lapsensa käyttävän alkoholia harvemmin kuin kerran kuussa. Kukaan vanhemmista ei uskonut päivittäiseen alkoholin käyttöön. Tutkimustulokset ovat samansuuntaiset yläkoululaisten päihteiden käyttöä ja vanhempien käsityksiä aikaisemmin käsiteltyjen tutkimusten kanssa (Saarela 2008, 31–32; Aira ym. 2008, 23–24). Toisaalta tulokset poikkeaa Sirolan (2004, 88) tekemästä tutkimuksesta, jonka mukaan vanhemmista puolet oletti, etteivät heidän lapsensa käytä alkoholia.

Vanhemmista yli 80 % arvioi, että heidän lapsensa ei ollut kokeillut tupakkaa. Kymmenen prosenttia vanhemmista ilmoitti lapsensa tupakoivan päivittäin. Tulokset vastasivat aikaisemmin tehtyjen tutkimusten tuloksia (Saarela 2008, 30; Luopa ym. 2009, 25). Lastensa teknisten liuottimien ja huumeiden käyttökokeiluihin sekä lääkkeiden käyttöön päihtymistarkoituksessa ei uskonut kukaan vanhemmista ja vain muutama prosentti ei osannut sanoa, oliko lapsi kokeillut näitä päihteitä. Tulokset eroavat aiemmin tehtyjen tutkimusten tuloksista. Saarelan (2008, 34) tutkimuksessa osa nuorista ilmoitti vanhempiensa tietävän heidän imppaamisestaan, huumeiden käytöstään tai lääkkeiden käytöstä päihtymistarkoituksessa. Samoin Ruotsalaisen ja Rämäsen (2008, 43) tutkimuksessa nuorista melkein puolet ilmoitti vanhempien ole-

van tietoisia heidän suhteestaan huumaaviin aineisiin. Lisäksi kouluterveyskyselyyn vastanneista nuorista ainakin kerran laittomia huumeita oli kokeillut viisi prosenttia vastanneista (Luopa ym. 2009, 25). Tulosten eroavaisuus teknisten liuottimien, lääkkeiden päihdekäytön ja huumeiden osalta saa opinnäytetyön tekijän miettimään, onko tutkimuslomake ollut tutkimusongelmien selvittämisen kannalta huono. Toisaalta opinnäytetyöntekijällä oli odotuksia tutkimuksen tuloksia kohtaan, jotka mahdollisesti saivat opinnäytetyöntekijän epäilemään saamiaan tuloksia ja sitä kautta tutkimuslomakkeen luotettavuutta.

Opinnäytetyön toisessa tutkimusongelmassa selvitettiin, hyväksyvätkö vanhemmat yläkoululaisten lastensa päihteiden käytön. Tutkimukseen vastanneista vain viidesosa salli lastensa alkoholikokeilut ja kuusi prosenttia salli alkoholin käytön vanhempien seurassa. Myös Saarelan (2008, 34) tutkimuksessa nuorista reilu viidesosa oli sitä mieltä, että vanhemmat hyväksyivät heidän alkoholin käyttönsä. Tulokset kuitenkin poikkeavat Mannerheimin Lastensuojeluliiton alkukartoituksen tuloksesta, jonka mukaan vanhemmista puolet hyväksyi lapsensa maistavan alkoholia heidän seurassaan (Aira ym. 2008, 22).

Vanhemmista melkein kymmenen prosenttia ilmoitti hyväksyvänsä lapsensa tupakkakokeilut. Samankaltaiseen tulokseen päädyttiin Mannerheimin lastensuojeluliiton alkukartoituksessa (Aira ym. 2008, 22). Lasten teknisten liuottimien ja huumeiden käyttökokeiluihin sekä lääkkeiden käyttöön päihtymistarkoituksessa suhtauduttiin tässä tutkimuksessa kielteisesti eikä kukaan vastanneista vanhemmista sallinut lapsiltaan näitä päihdekokeiluja. Tulokset poikkeavat ainakin Saarelan (2008, 36–37) tutkimuksen tuloksista, joiden mukaan osa nuorista ilmoitti vanhempiansa hyväksyvän näiden päihteiden käytön. Opinnäytetyöntekijästä on yllättävää tutkimustulosten eroavaisuus tarkasteltaessa keskenään vanhempien suhtautumista sekä nuorten käsityksiä vanhempiansa suhtautumisesta heidän päihteiden käyttöönsä. Tulokset herättävät kysymyksiä kuten miten nuori tietää, että vanhemmat hyväksyvät lääkkeiden päihdekäytön, puhuvatko vanhemmat lastensa kanssa tarpeeksi päihteiden käytöstä sekä antavatko he tarpeeksi selkeän kuvan lapsille suhtautumisestaan päihteiden käyttöön. On myös mahdollista, että imppaamisen, lääkkeiden päihdekäytön ja huumeiden käytön sallineet vanhemmat ovat jättäneet vastaamatta tähän kyselyyn, aiheuttaen tulosten eroavaisuuden.

Opinnäytetyön kolmannessa tutkimusongelmassa selvitettiin, mistä yläkoululaiset vanhempien mielestä hankkivat päihteet. Tulosten mukaan vanhemmat arvelivat yleisimmiksi alkoholin ja tupakan hankintatavoiksi päihteiden saamisen kavereilta, isältä tai äidiltä tai muilta aikuisilta. Nämä hankintatavat vastasivat aiempia tutkimustuloksia (Aira ym. 2008, 23; Saarela 2008, 34; Sirola 2004, 88).

Koska kukaan vanhemmista ei sallinut huumeiden käyttöä tai teknisten liuottimien ja lääkkeiden käyttöä päihtymistarkoituksessa, ei heiltä voitu myöskään kysyä, mistä he uskoivat lapsensa hankkivan näitä päihteitä. Tämän vuoksi teknisten liuottimien ja huumeiden käyttö sekä lääkkeiden käyttö päihtymistarkoituksessa jäivät tässä tutkimuksessa todella vähäiselle tarkastelulle. Uskon, että tutkimuksen tuloksista olisi saatu monipuolisempia, jos vastausprosentti olisi ollut suurempi.

9.2 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimus on onnistunut, jos sen avulla saadaan luotettavia vastauksia tutkimuskysymyksiin. Ensimmäinen edellytys luotettavuudelle on, että tutkimus on tehty tieteelliselle tutkimukselle asetettujen kriteerien mukaan. Tutkimus tulee tehdä rehellisesti, puolueettomasti ja niin, ettei vastaajalle aiheudu tutkimuksesta haittaa. (Heikkilä 2008, 185, 29.) Tutkimuksessa pyritään välttämään virheiden syntymistä, mutta silti tulosten luotettavuus ja pätevyys vaihtelevat. Tämän vuoksi kaikissa tutkimuksissa pyritään arvioimaan tehdyn tutkimuksen luotettavuutta. (Hirsjärvi ym. 2009, 231.) Tämä opinnäytetyö pyrittiin tekemään tieteelliselle tutkimukselle asetettujen kriteerien mukaan. Tutkimus toteutettiin rehellisesti ja puolueettomasti eikä tutkimuksesta aiheutunut vastaajalle haittaa.

Tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida validius ja reliaabelius käsitteiden avulla. Validius tarkoittaa mittarin tai tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä, mitä on tarkoituskin mitata. (Hirsjärvi ym. 2009, 231.) Jos tutkija ei ole asettanut täsmällisiä tavoitteita tutkimukselleen, hän tutkii helposti vääriä asioita (Heikkilä 2008, 29). Validiutta tarkastellaan jo tutkimusta suunniteltaessa. Tämä tarkoittaa käsitteiden, perusjoukon ja muuttujien tarkkaa määrittelyä, aineiston keräämisen ja mittarin huo-

lellistä suunnittelua sekä varmistamista, että mittarin kysymykset kattavat koko tutkimusongelman. (Vilkka 2005, 161.)

Tutkimuksen luotettavuutta voivat heikentää monet asiat tutkimuksen aikana (Vilkka 2005, 162). Tutkijan ei ole mahdollista varmistua siitä, miten vakavasti vastaajat ovat suhtautuneet tutkimukseen eli ovatko he pyrkineet vastaamaan huolellisesti ja rehellisesti (Hirsjärvi ym. 2009, 195). Pätevässä tutkimuksessa ei siten saisi olla systemaattista virhettä. Tämä tarkoittaa sitä, millä tavalla tutkittavat ovat ymmärtäneet mittarin eli kyselylomakkeen kysymykset. Tulokset vääristyvät, jos vastaaja ei ajattelekaan, kuten tutkija oletti. (Vilkka 2005, 161.) Kyselylomakkeen eli mittarin sisältövaliditeetti on koko tutkimuksen luotettavuuden perusta. Jos mittari on valittu väärin eikä se mittaa haluttua tutkimusilmiötä, on mahdotonta saada luotettavia tuloksia, vaikka muut tutkimuksen luotettavuuden osa-alueet olisivat kunnossa. Sisältövaliditeettia arvioitaessa tarkastellaan muun muassa, mittaako mittari sitä ilmiötä, jota sen on tarkoitus mitata, onko mittari valittu oikein sekä millainen on mittarin teoreettinen rakenne. Pohdittaessa, mittaako mittari oikeata ilmiötä, arvioidaan, onko mittari riittävän kattava vai jääkö jokin tutkimusilmiön osa-alue mittaamatta. Usein on hyvä tarkastella myös sitä, onko tutkimusilmiö niin selvärajainen, että sitä voidaan mitata luotettavasti. Tutkimuksessa on suositeltavaa käyttää olemassa olevia, testattuja ja standardoituja mittareita. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 152–153).

Luotettavuutta parannettiin laatimalla kyselylomake käyttäen apuna aiempaa olemassa olevaa ja testattua kyselylomaketta. Kyselylomakkeesta pyrittiin tekemään johdonmukainen ja helposti täytettävän näköinen. Selkeyttä kyselylomakkeeseen toi aihealueiden erittely toisistaan. Opinnäytetyöntekijä piti käsitteitä tekniset liuottimet ja imppaus muita käsitteitä vieraampina, joten nämä käsitteet avattiin kyselylomakkeeseen. Tällä tavoin voitiin välttyä tulosten vääristymiseltä. Kyselylomakkeesta tehtiin lyhyt, joka myös todennäköisesti lisäsi tutkimuksen luotettavuutta, sillä kaikki vastaajat jaksoivat täyttää lomakkeen loppuun asti. Toisaalta opinnäytetyön tekijä ei voi tietää, ovatko vastaajat täyttäneet lomakkeen rehellisesti ja huolellisesti. Luotettavuutta pyrittiin parantamaan myös antamalla kyselylomakkeen saatekirjeessä selkeät kirjalliset ohjeet kyselylomakkeen täyttämiseen ja postittamiseen. Lisäksi suoritettiin esitutkimus erään yläkoulun luokan vanhemmilla ennen varsinaista aineiston

keräämistä. Tällä tavoin saatiin selvitettyä, miten onnistuneita annetut vastausvaihtoehdot olivat vastaajien näkökulmasta sekä tarvittaessa muutettua niitä. Muutoksia ei kuitenkaan esitutkimuksen perusteella koettu tarpeelliseksi.

Reliaabelius tarkoittaa mittatulosten toistettavuutta. Mittauksen tai tutkimuksen reliabelius tarkoittaa siis sen kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. (Hirsjärvi ym. 2009, 231.) Tutkimuksen tulokset ovat sattumanvaraisia, jos otoskoko on kovin pieni. Kyselytutkimuksessa on tärkeää huomioida jo otantaa suunniteltaessa joskus suureksikin nouseva poistuma eli kato, jolla tarkoitetaan lomakkeen palauttamatta jättäneiden määrää. (Heikkilä 2008, 30.) Tässä opinnäytetyössä kadon vaikuttamista tutkimuksen luotettavuuteen pyrittiin pienentämään valitsemalla tutkimuksen kohdeyhmäksi kaikki yläasteen oppilaiden vanhemmat. Tällä tavoin varmistettiin, että analysoitavaa aineistoa saatiin riittävästi. Lisäksi vastaajille pyrittiin antamaan tarpeeksi pitkä vastausaika, jotta kaikki halukkaat varmasti ehtivät osallistua tutkimukseen. Opinnäytetyöntekijä uskoo, että suurella kadolla oli vaikutus tämän tutkimuksen tuloksiin. Mikäli vastausprosentti olisi ollut korkeampi, olisivat tutkimustulokset olleet varmasti myös monipuolisemmat ja luotettavammat. Opinnäytetyöntekijän mielestä tutkimuksen kohdejoukko ei ollut riittävän edustava, joten tutkimustuloksia ei voida yleistää kohdejoukon ulkopuolelle.

9.3 Tutkimuksen eettisyys

Tutkimuksen tekeminen kietoutuu monella tavalla tutkimusetiikkaan eli hyvän tieteellisen käytännön noudattamiseen. Se kulkee mukana tutkimusprosessin ideointivaiheesta tutkimustulosten tiedottamiseen ja on kaiken tieteellisen toiminnan ydin. (Vilkkä 2005, 29; Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 172.) Hyvä tieteellinen käytäntö edellyttää, että tutkijan on noudatettava rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa ja esittämisessä sekä tutkimusten ja niiden tulosten arvioinnissa (Kuula 2006, 34).

Hyvän tutkimuksen tekeminen niin, että eettiset näkökohdat tulevat riittävästi ja oikein huomioon otetuiksi, on vaativa tehtävä (Hirsjärvi ym. 2009, 27). Tutkimusaineiston keruussa on aina kiinnitettävä huomiota tutkittavien ihmisten oikeuksiin ja

kohteluun (Leino-Kilpi & Välimäki 2003, 290). Lähtökohtana tutkimuksessa tulee olla ihmisarvon kunnioittaminen (Hirsjärvi ym. 2009, 25). Ihmisen itsemääräämisoikeutta pyritään kunnioittamaan sillä, että ihmisille annetaan mahdollisuus päättää, haluavatko he osallistua tutkimukseen (Kuula 2006, 61). Tutkimuksen osallistumisen tulee perustua tietoiseen suostumukseen. Tämä tarkoittaa, että tutkittavan on tiedettävä täysin, mikä on tutkimuksen luonne. Tutkijan on kuvattava tutkittavalle oma eettinen vastuunsa ja annettava rehellinen tieto mahdollisista haitoista ja eduista. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 179.) Tutkimuskohteella on oikeus tietää, mihin tarkoitukseen hän tietojaan antaa. Tutkimuksen tarkoituksen ohella tulisi myös kertoa, miten tutkimustuloksia käytetään. (Vilkkä 2005, 154). Tutkittavan on myös oltava tietoinen aineiston säilyttämisestä ja tulosten julkaisemisesta. Nämä seikat kerrotaan tutkimukseen osallistuville esimerkiksi saatekirjeessä. Kyselytutkimuksessa kyselyyn vastaaminen voidaan tulkita tietoiseksi suostumukseksi. Tällöin on kiinnitettävä erityistä huomiota kyselyn saatekirjeeseen ja sen informatiivisuuteen. Tutkittavalle on annettava myös mahdollisuus esittää kysymyksiä, kieltäytyä antamasta tietojaan ja keskeyttää tutkimus. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 177, 179.)

Tässä opinnäytetyössä pyrittiin noudattamaan hyvää tieteellistä käytäntöä. Ennen aineiston keräämistä anottiin tutkimuslupaa yläkoulun rehtorilta. Lisäksi opinnäytetyöntekijä, työnteettävä ja Satakunnan ammattikorkeakoulu kirjoittivat yhteistyösopimuksen opinnäytetyön tekemisestä. Ihmisarvoa kunnioitettiin tässä työssä kertomalla kyselylomakkeen saatekirjeessä vastaajille opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet. Lisäksi saatekirjeestä ilmeni, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista eikä vastaajien henkilöllisyys tule missään tutkimuksen vaiheessa ilmi. Opinnäytetyöntekijän ja sitä ohjaavan opettajan yhteystiedot löytyivät myös saatekirjeestä, joten vastaajille annettiin mahdollisuus tutkimukseen liittyvien kysymysten esittämiseen. Tutkimustuloksia ei käytetty muuhun kuin tähän tutkimukseen ja kyselylomakkeet hävitettiin opinnäytetyön valmistuttua polttamalla.

Edellä kuvatut tutkimuseettiset haasteet kohdentuvat ennen kaikkea tutkimusten kohteisiin ja osallistujiin. Samankaltaisia haasteita liittyy myös tutkimusraportin laatimiseen. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 182.) Tutkimustuloksia voidaan vääristellä ja raportoida virheellisesti. Vaikuttajina näihin voidaan pitää ennak-

koasenteesta johtuvaa ja suoraa tietoista tulosten väärentämistä sekä tutkimuksen virheellistä raportointia ja julkistamista. Ennakkoasenteesta johtuva vääristymä ei välttämättä ole tutkijalle tietoinen virhelähde. Tutkija on ihminen ja hänellä saattaa olla asenteita, odotuksia tai epäilyjä tutkimaansa asiaa kohtaan. Oleellista on tunnistaa tämänkaltaiset ennakkoasenteet ja pyrkiä vapautumaan niistä. (Leino-Kilpi & Välimäki 2003, 293.)

Suora tietoinen väärennys on kyseessä silloin, kun tutkija tietoisesti muuttaa aineistoja tai tuloksia (Leino-Kilpi & Välimäki 2003, 293). Suoraa tietoista väärennystä ovat muun muassa plagiointi, tulosten sepittäminen, puutteellinen raportointi ja toisten tutkijoiden vähättely. Plagiointi voi tarkoittaa sekä toisen henkilön kirjoittaman tekstin suoraa lainaamista ilman lähdeviitettä että omien tulosten toistamista. Tutkijan tulee muistaa, että asiasisältöihin viitattaessa käytetään lähdeviitemerkintöjä. Tulosten sepittämisellä tarkoitetaan saatujen tulosten tekaisua. Tällöin tutkijalla ei ole esimerkiksi aineistoa tulosten perusteeksi tai hän saattaa esimerkiksi kaunistella ja muuttaa saamiaan tuloksia. Onkin erittäin tärkeää, että tutkimusraportissa kuvataan tarkasti kaikki tutkimuksen eri vaiheet. Tutkimuksen tuloksia ei tule arvottaa, joten esimerkiksi ilmausta ”vain viisi prosenttia” tai ”jopa kaksi kolmasosaa” ei tulosluvussa tule käyttää. Myös mahdolliset kielteiset tulokset ja tutkimuksen puutteet tulee raportoida. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 182–183.) Eettisestä näkökulmasta keskeistä on, että tulosten analyysi tehdään tieteellisesti luotettavasti hyödyntäen koko kerättyä aineistoa (Leino-Kilpi & Välimäki 2003, 292).

Opinnäytetyöntekijä on pyrkinyt raportoimaan mahdollisimman rehellisesti, huolellisesti ja avoimesti tutkimuksen kulkua, tutkimuksen tuloksia sekä tekemiään johtopäätöksiä. Koko kerättyä aineistoa on hyödynnetty ja suoraa tietoista väärennystä on pyritty välttämään. Lähdeviitteet on myös pyritty merkitsemään huolellisesti.

9.4 Jatkotutkimusaiheet

Mielenkiintoinen ja hyödyllinen jatkotutkimusaihe olisi selvittää samanaikaisesti yläkoululaisten päihteidenkäyttöä ja vanhempien käsityksiä siitä. Tällöin tuloksia voitaisiin verrata toisiinsa, kun tutkimuskohteena olisivat vanhemmat ja heidän omat

lapsensa. Pohdinta osiosta heräsi myös kysymys, keskustellaanko kotona päihteistä ja vanhempien asenteista niiden käyttöön. Tästä aiheesta saisi myös hyvän ja hyödyllisen jatkotutkimusaiheen.

Rajaamalla tutkimuksen aihealueen ainoastaan alkoholiin ja tupakkaan, saataisiin tehtyä vielä kattavampi tutkimus vanhempien asenteista. Tutkimuksessa voitaisiin tarkastella muun muassa minkä ikäisenä vanhemmat sallivat lapsensa kokeilevan alkoholia tai tupakkaa sekä missä vanhempien mielestä lasten olisi turvallista kokeilla näitä päihteitä.

LÄHTEET

- Aalto-Setälä, T., Marttunen, M. & Pelkonen, M. 2003. Nuorten päihdehäiriöiden varhaistunnistaminen. Tietoa nuorten kanssa työskenteleville aikuisille. [Viitattu 8.11.2009] Saatavissa: http://www.ktl.fi/attachments/suomi/julkaisut/ohjeet_ja_suosituksset/paihdehairiot.pdf
- Ahtee, L. 2003. Nikotiini. Teoksessa Salaspuro, M., Kiianmaa, K. & Seppä, K. (toim.) Päihdelääketiede. Duodecim. 2. uudistettu painos. Jyväskylä. Gummerus. 132.
- Aira, T., Kämppi, K., Kokko, S., Villberg, J. & Kannas, L. 2008. Mannerheimin Lastensuojeluliiton ehkäisevän päihdetyön (EPT) hankkeen seurantatutkimus. Osa I, Alkukartoitus. [Viitattu 9.2.2010] Saatavissa: <http://www.mll.fi/?x20737=5508974>
- Alho, H. 2003. Rauhoittavat lääkkeet. Teoksessa Salaspuro, M., Kiianmaa, K. & Seppä, K. (toim.) Päihdelääketiede. Duodecim. 2. uudistettu painos. Jyväskylä. Gummerus. 145.
- Dahl, P. & Hirschovits, T. 2005. Tästä on kyse – tietoa päihteistä. Helsinki. Hakapaino Oy.
- Havio, M., Inkinen, M. & Partanen, A. (toim.) 2008. Päihdehoitotyö. Jyväskylä. Kustanneosakeyhtiö Tammi.
- Heikkilä, T. 2008. Tilastollinen tutkimus. Helsinki. Edita Prima Oy.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Holopainen, A. 2003. Sekakäyttö. Teoksessa Salaspuro, M., Kiianmaa, K. & Seppä, K. (toim.) Päihdelääketiede. Duodecim. 2. uudistettu painos. Jyväskylä. Gummerus. 446.
- Holopainen, A. 2005. Lääkkeiden väärinkäyttö. [Viitattu 17.12.2010] Saatavissa: <http://www.paihdelinkki.fi/tietoiskut/324-laakkeiden-vaarinkaytto>
- Kankkunen, P. & Vehviläinen-Julkunen, K. 2009. Tutkimus hoitotieteessä. Helsinki. WSOY.
- Kiianmaa, K. 2003. Alkoholi. Teoksessa Salaspuro, M., Kiianmaa, K. & Seppä, K. (toim.) Päihdelääketiede. Duodecim. 2. uudistettu painos. Jyväskylä. Gummerus. 120.
- Kivistö, K. & Hoppu, K. 2003. Liuottimet ja muut huumaavat aineet. Teoksessa Salaspuro, M., Kiianmaa, K. & Seppä, K. (toim.) Päihdelääketiede. Duodecim. 2. uudistettu painos. Jyväskylä. Gummerus. 490-491.

- Koistinen, P., Ruuskanen, S. & Surakka, T. 2004. Lasten ja nuorten hoitotyön käsikirja. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.
- Kylmänen, P. 2005. Kun kaikki muutkin... Nuorten ehkäisevä päihdetyö. Tampere. Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Lahikainen, A. & Pirttilä-Backman, A-M. 2004. Sosiaalipsykologian perusteet. Keuruu. Kustannusosakeyhtiö Otava.
- Laine, K. 2005. Minä, me ja muut sosiaalisissa verkostoissa. Keuruu. Kustannusosakeyhtiö Otava.
- Lehtinen, T. & Lehtinen, I. 2007. Mikä mättää? Murrosiän muutokset kotona ja koulussa. Helsinki. Edita Prima Oy.
- Leino-Kilpi, H. & Välimäki, M. 2003. Etiikka hoitotyössä. Juva. WSOY.
- Luopa, P., Harju, H., Puusniekka, R., Kinnunen, T., Jokela, J. & Pietikäinen M. 2009. Kouluterveys 2009: Satakunnan raportti. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos (THL). [Viitattu: 27.12.2010] Saatavissa: <http://info.stakes.fi/NR/rdonlyres/9CECB8ED-3C47-4163-850C-FCD30F1C4DEC/0/satakunta2009raportti.pdf>
- Pietilä, K. 2003. Nikotiini. Teoksessa Salaspuro, M., Kiianmaa, K. & Seppä, K. (toim.) Päihdelääketiede. Duodecim. 2. uudistettu painos. Jyväskylä. Gummerus. 419.
- Päihdehuoltolaki 17.1.1986/41. [Viitattu 17.12.2010] Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860041>
- Ruotsalainen, T. & Rämänen, T. 2008. "Välillä voi maistella" : jatkotutkimus jyvaskyläläisten yhdeksäsluokkalaisten vapaa-ajasta ja päihteiden käytöstä viikonloppuisin. Opinnäytetyö. Jyväskylä. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. [Viitattu 02.01.2011] Saatavissa: https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/17761/jamk_1202906105_6.pdf?sequence=2
- Saarela, M. 2008. Yläasteikäisten päihteiden käytön, sen syiden, päihteistä saadun opetuksen ja päihdetietouden kartoitus Raumalla. Opinnäytetyö. Rauma. Satakunnan ammattikorkeakoulu.
- Sairanen, S. 2005. Kokaiini ja crack. [Viitattu 20.12.2010] Saatavissa: <http://www.paihdelinkki.fi/tietoiskut/313-kokaiini-ja-crack>
- Sairanen, S. 2005. Tekniset liuottimet ja imppaus. [Viitattu 17.12.2010] Saatavissa: <http://www.paihdelinkki.fi/tietoiskut/322-tekniset-liuottimet-ja-imppaus>

Sairanen, S. & Tacke, U. 2005. Amfetamiini, metamfetamiini sekä muut piristeet. [Viitattu 20.12.2010] Saatavissa: <http://www.paihdelinkki.fi/tietoiskut/311-amfeta-miini-ja-muut-piristeet>

Sairanen, S. & Tacke, U. 2005. Kannabis (marihuana & hasis). [Viitattu 20.12.2010] Saatavissa: <http://www.paihdelinkki.fi/tietoiskut/312-kannabis-marihuana-ja-hasis>

Seppä, K. 2003. Asenteet. Teoksessa Salaspuro, M., Kiianmaa, K. & Seppä, K. (toim.) Päihdelääketiede. Duodecim. 2. uudistettu painos. Jyväskylä. Gummerus. 91.

Sirola, K. 2004. Porilaisten yhdeksäsluokkalaisten ja kasvattajien käsityksiä nuorten alkoholinkäytöstä ja alkoholinkäytön ehkäisystä. Terveyskasvatuksen väitöskirja. Jyväskylä. Jyväskylän yliopisto. [Viitattu 2.11.2010] Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/13527/9513918300.pdf;jsessionid=47543E3D5F09AF70F5D9AE9841C05602?sequence=1>

Surakka, V-M. 2005. LSD ja muut hallusinogeenit. [Viitattu 20.12.2010] Saatavissa: <http://www.paihdelinkki.fi/tietoiskut/314-lsd-ja-muut-hallusinogeenit>

Vilkka H. 2005. Tutki ja kehitä. Keuruu. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Johanna Tähtinen

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS

XXXXXX

7.9.2010

23500 UUSIKAUPUNKI

p. XXXXXXXXX

s-posti: johanna.tahtinen@student.samk.fi

Rehtori XXX

XXX peruskoulu

RAUMA

Opiskelen sairaanhoitajaksi Satakunnan ammattikorkeakoulussa, sosiaali- ja terveysalan Rauman toimipisteessä. Opintoihini kuuluu opinnäytetyön tekeminen. Opinnäytetyöni aiheena on selvittää vanhempien asenteita yläkouluikäisten lastensa päihteiden käytöstä. Tavoitteena on tuottaa tutkittua ajankohtaista tietoa peruskoulun henkilöstölle, jonka avulla koululaisten päihteiden käyttöä voitaisiin vähentää sekä vaikuttaa vanhempien päihdeasenteisiin nuorten hyväksi.

Tutkimus suoritetaan kyselylomaketta käyttäen. Kyselylomake sisältää monivalintakysymyksiä, joista vastaaja rastittaa yhden mielestään parhaiten kuvaavan vaihtoehdon. Kohderyhmäksi olen valinnut luokkien 7.-9. oppilaiden vanhemmat. Aineisto kerätään syksyn 2010 aikana jakamalla oppilaille koulussa kyselylomakkeet. Oppilaat vievät saamansa lomakkeet kotiin vanhemmilleen. Kyselyyn voi vastata joko jompikumpi vanhemmista tai halutessaan molemmat. Lomakkeen mukana lähetetään palautuskuori, jonka postimaksun Satakunnan ammattikorkeakoulu maksaa. Vastatut kyselylomakkeet postitetaan opinnäytetyön ohjauksesta vastaavan opettajan nimellä sosiaali- ja terveysalan Rauman toimipisteeseen. Opinnäytetyön tekijä noutaa koululta suljetut palautuskuoret analysoitavaksi. Aineisto on tarkoitettu analysoida tilastollisesti ja tulokset esittää graafisia taulukoita käyttäen.

Saatuja tietoja käsitellään luottamuksellisesti ja niitä käytetään vain tutkimuksen tekemiseen. Vastanneiden henkilöllisyys ei tule missään vaiheessa ilmi. Kyselylomakkeet hävitetään asiallisesti tutkimuksen valmistuttua. Opinnäytetyö raportoidaan Satakunnan ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan Rauman toimipisteessä talvella 2010. Luovutan myös yhden valmiin työn opettajien ja terveydenhoitajien käyttöön.

Opinnäytetyöni ohjaajana toimii TtT, lehtori Ritva Pirilä, puh. 02 6230 557.

Pyydän kohteliaimmin lupaa aineiston keruuta varten XXX koulun 7.-9. luokkalaisten oppilaiden vanhemmilta niin, että luokanvalvojat jakavat kyselylomakkeet tunneillaan oppilaille.

Ystävällisin terveisin

Johanna Tähtinen

LIITTEET: Tutkimussuunnitelma

Saatekirje vastaajille

Kyselylomake

Myönnän luvan aineiston keruuseen niin, että luokanvalvojat jakavat kyselylomakkeet oppilaille.

☐

En myönnä lupaa aineiston keruuseen.

☐

Paikka ja aika

Allekirjoitus

Hei!

Olen sairaanhoitajaopiskelija Satakunnan ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan Rauman toimipisteestä. Opintoihini kuuluu opinnäytetyön tekeminen. Opinnäytetyöni aiheena on selvittää vanhempien asenteita yläkouluikäisten lastensa päihteiden käytöstä. Tavoitteena on tuottaa tutkittua ajankohtaista tietoa peruskoulun henkilöstölle, jonka avulla koululaisten päihteiden käyttöä voitaisiin vähentää sekä vaikuttaa vanhempien päihdeasenteisiin nuorten hyväksi.

Tutkimusaineisto kerätään Rauman peruskoulun 7.-9. luokan oppilaiden vanhemmilta. Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista, mutta tutkimuksen onnistumisen kannalta erittäin tärkeää. Ohessa olevaan kyselylomakkeeseen vastataan nimettömänä, joten kenenkään vastaajan henkilöllisyys ei tule tutkimuksen missään vaiheessa esiin. Olkaa hyvä ja vastatkaa kyselylomakkeeseen ja postittakaa se ohessa olevassa palautuskuoressa opinnäytetyön ohjauksesta vastaavan opettajan nimellä sosiaali- ja terveysalan Rauman toimipisteeseen. Noudan kyselylomakkeet sieltä analysoitavaksi. Palautuskuoren postimaksun maksaa Satakunnan ammattikorkeakoulu. Toivon Teidän postittavan vastauksenne viimeistään 8.10.2010.

Saatuja tietoja käsitellään luottamuksellisesti ja niitä käytetään vain tämän tutkimuksen tekemiseen. Kyselylomakkeet hävitetään asiallisesti tutkimuksen valmistuttua. Opinnäytetyöni valmistuttua toimitan yhden kappaleen koulun rehtorille ja toisen koulun terveydenhoitajalle sekä se on luettavissa Satakunnan ammattikorkeakoulun kirjaston nettisivuilla. Opinnäytetyötäni ohjaa TtT, lehtori Ritva Pirilä. Jos Teillä on jotakin kysyttävää tutkimukseen liittyen, vastaan mielelläni kysymyksiinne.

Yhteistyöstä jo etukäteen kiittäen

Johanna Tähtinen
puh. 050 539 8765
johanna.tahtinen@student.samk.fi

VANHEMPIEN ASEENTEET YLÄKOULUIKÄISTEN LASTENSA PÄIHTEIDEN KÄYTTÖÖN

PYYDÄN TEITÄ YMPYRÖIMÄÄN SEURAAVISTA KYSYMYKSISTÄ SOPIVIMMAN VASTAUSVAIHTOEHDON:

A) TAUSTATIEDOT:

1) Kuka vastasi lomakkeeseen?

1. äiti
2. isä
3. äiti ja isä yhdessä
4. joku muu/jotkut muut, kuka/ketkä? _____

2) Mikä on lapsenne sukupuoli?

1. tyttö
2. poika

3) Minä vuonna lapsenne on syntynyt?

1. 1994
2. 1995
3. 1996
4. joku muu, mikä? _____

4) Tunnetteko lapsenne useimmat ystävät?

1. tunnen/tunemme
2. en/emme tunne

5) Tiedätkö, missä lapsenne viettää vapaa-aikaa?

1. tiedän/tiedämme
2. en/emme tiedä

PYYDÄN TEITÄ YMPYRÖIMÄÄN SEURAAVISTA KYSYMYKSISTÄ SOPIVIMMAN VASTAUSVAIHTOEHDON:

6) Onko lapsellanne kotiintuloaika?

1. on
2. ei ole

7) Kuinka paljon lapsenne saa viikkorahaa?

1. ei ollenkaan
2. 0-5 euroa
3. 6-11 euroa
4. 12-22 euroa
5. 23-29 euroa
6. yli 30 euroa

8) Miten ajankohtaiseksi koette lapsenne päihdekokeilut?

1. erittäin ajankohtaisiksi
2. melko ajankohtaisiksi
3. ei lainkaan ajankohtaista
4. en/emme osaa sanoa

9) Oletteko huolissanne lapsenne päihdekokeiluista ja/tai päihteiden käytöstä?

1. olen/olemme huolissamme
2. en/emme ole huolissaan

B) NUORTEN ALKOHOLIN KÄYTTÖ

10) Miten suhtaudutte lapsenne alkoholikokeiluihin?

1. ei sallita lainkaan
2. sallitaan kokeilla
3. sallitaan nauttivan alkoholia silloin tällöin
4. sallitaan nauttivan alkoholia säännöllisesti
5. sallitaan alkoholin juonti vanhempien seurassa

PYYDÄN TEITÄ YMPYRÖIMÄÄN SEURAAVISTA KYSYMYKSISTÄ SOPIVIMMAN VASTAUSVAIHTOEHDON:

11) Onko lapsenne koskaan kokeillut alkoholia?

1. ei (siirtykää suoraan kysymykseen 15)
2. en/emme osaa sanoa (siirtykää kysymykseen 15)
3. kyllä, on kokeilut

12) Kuinka usein arvioitte lapsenne kokeilleen alkoholia?

1. kerran
2. 2-3 kertaa
3. 4-5 kertaa
4. useammin kuin 5 kertaa

13) Kuinka usein uskotte lapsenne käyttävän alkoholia tällä hetkellä?

1. ei koskaan
2. harvemmin kuin kerran kuussa
3. kerran kuukaudessa
4. kerran viikossa
5. päivittäin

14) Mistä uskotte lapsenne saavan alkoholia?

1. kavereilta
2. ottaa luvatta kotoa
3. ostaa itse
4. vanhemmilta sisarruksilta
5. isältä tai äidiltä
6. muilta aikuisilta

PYYDÄN TEITÄ YMPYRÖIMÄÄN SEURAAVISTA KYSYMYKSISTÄ SOPIVIMMAN VASTAUSVAIHTOEHDON:

C) LAPSEN TUPAKOINTI

15) Miten suhtaudutte lapsenne tupakkakokeiluihin?

1. ei sallita lainkaan
2. sallitaan kokeilla
3. sallitaan tupakoivan silloin tällöin
4. sallitaan tupakoivan säännöllisesti
5. sallitaan tupakointi vanhempien seurassa

16) Onko lapsenne koskaan kokeillut tupakkaa?

1. ei (siirtykää suoraan kysymykseen 20)
2. en/emme osaa sanoa (siirtykää kysymykseen 20)
3. kyllä, on kokeilut

17) Kuinka usein arvioitte lapsenne kokeilleen tupakkaa?

1. kerran
2. 2-3 kertaa
3. 4-5 kertaa
4. useammin kuin 5 kertaa

18) Kuinka usein uskotte lapsenne tupakoivan tällä hetkellä?

1. ei koskaan
2. harvemmin kuin kerran kuussa
3. kerran kuukaudessa
4. kerran viikossa
5. päivittäin

PYYDÄN TEITÄ YMPYRÖIMÄÄN SEURAAVISTA KYSYMYKSISTÄ SOPIVIMMAN VASTAUSVAIHTOEHDON:

19) Mistä uskotte lapsenne saavan tupakkaa?

1. kavereilta
2. ottaa luvatta kotoa
3. ostaa itse
4. vanhemmilta sisarruksilta
5. isältä tai äidiltä
6. muilta aikuisilta

D) LAPSEN IMPPAAMINEN

Imppaamisella tarkoitetaan erilaisten teknisten liuottimien, kuten liimojen, lakkojen, puhdistusaineiden ja bensiinin hengittämistä ja haistelua päihtymistarkoituksessa.

20) Miten suhtaudutte lapsenne imppaamiskokeiluihin?

1. ei sallita lainkaan
2. sallitaan kokeilla
3. sallitaan imppaavan silloin tällöin
4. sallitaan imppaavan säännöllisesti
5. sallitaan imppaaminen vanhempien seurassa

21) Onko lapsenne koskaan kokeillut imppaamista?

1. ei (siirtykää suoraan kysymykseen 25)
2. en/emme osaa sanoa (siirtykää kysymykseen 25)
3. kyllä, on kokeilut

22) Kuinka usein arvioitte lapsenne kokeilleen imppaamista?

1. kerran
2. 2-3 kertaa
3. 4-5 kertaa
4. useammin kuin 5 kertaa

PYYDÄN TEITÄ YMPYRÖIMÄÄN SEURAAVISTA KYSYMYKSISTÄ SOPIVIMMAN VASTAUSVAIHTOEHDON:

23) Kuinka usein uskotte lapsenne imppaavan tällä hetkellä?

1. ei koskaan
2. harvemmin kuin kerran kuussa
3. kerran kuukaudessa
4. kerran viikossa
5. päivittäin

24) Mistä uskotte lapsenne saavan teknisiä liuottimia?

1. kavereilta
2. ottaa luvatta kotoa
3. ostaa itse
4. vanhemmilta sisarruksilta
5. isältä tai äidiltä
6. muilta aikuisilta

E) LAPSEN LÄÄKKEIDEN PÄIHDEKÄYTTÖ

25) Miten suhtaudutte lapsenne lääkkeiden käyttöön päihtymistarkoituksessa?

1. ei sallita lainkaan
2. sallitaan kokeilla
3. sallitaan käyttävän silloin tällöin
4. sallitaan käyttävän säännöllisesti
5. sallitaan käyttävän vanhempien seurassa

26) Onko lapsenne koskaan käyttänyt lääkkeitä päihtymistarkoituksessa?

1. ei (siirtykää suoraan kysymykseen 30)
2. en/emme osaa sanoa (siirtykää suoraan kysymykseen 30)
3. kyllä, on kokeilut

PYYDÄN TEITÄ YMPYRÖIMÄÄN SEURAAVISTA KYSYMYKSISTÄ SOPIVIMMAN VASTAUSVAIHTOEHDON:

27) Kuinka usein arvioitte lapsenne käyttäneen lääkkeitä päihtymistarkoituksessa?

1. kerran
2. 2-3 kertaa
3. 4-5 kertaa
4. useammin kuin 5 kertaa

28) Kuinka usein uskotte lapsenne käyttävän lääkkeitä päihtymistarkoituksessa tällä hetkellä?

1. ei koskaan
2. harvemmin kuin kerran kuussa
3. kerran kuukaudessa
4. kerran viikossa
5. päivittäin

29) Mistä uskotte lapsenne saavan päihtymistarkoituksessa käytettävät lääkkeet?

1. kavereilta
2. ottaa luvatta kotoa
3. ostaa itse
4. vanhemmilta sisarruksilta
5. isältä tai äidiltä
6. muilta aikuisilta

F) LAPSEN HUUMEIDEN KÄYTTÖ

30) Miten suhtaudutte lapsenne huumekekeiluihin?

1. ei sallita lainkaan
2. sallitaan kokeilla
3. sallitaan käyttävän silloin tällöin
4. sallitaan käyttävän säännöllisesti
5. sallitaan käyttö vanhempien seurassa

PYYDÄN TEITÄ YMPYRÖIMÄÄN SEURAAVISTA KYSYMYKSISTÄ SOPIVIMMAN VASTAUSVAIHTOEHDON:

31) Onko lapsenne koskaan kokeillut huumeita?

1. ei (voitte siirtyä kyselyn loppuun)
2. en/emme osaa sanoa (voitte siirtyä kyselyn loppuun)
3. kyllä, on kokeilut

32) Kuinka monta kertaa arvioitte lapsenne kokeilleen huumeita?

1. kerran
2. 2-3 kertaa
3. 4-5 kertaa
4. useammin kuin 5 kertaa

33) Kuinka usein uskotte perheenne nuoren käyttävän huumeita tällä hetkellä?

1. ei koskaan
2. harvemmin kuin kerran kuussa
3. kerran kuukaudessa
4. kerran viikossa
5. päivittäin

34) Mistä uskotte lapsenne saavan huumeita?

1. kavereilta
2. ottaa luvatta kotoa
3. ostaa itse
4. vanhemmilta sisarruksilta
5. isältä tai äidiltä
6. muilta aikuisilta

Kiitos osallistumisestanne!